

Vaida Kuzmickaitė, Asta Meškauskienė, Rimantė Varkalaitė-Bakienė

NENDRĖ

Mokytojo knyga I klasei

ISBN 978-5-430-05235-5

2010 Kaunas

Turinys

Ižanga / 3

Etikos vadovėlio „Nendrė“ I klasei trumpalaikis planas / 6

Etikos vadovėlio „Nendrė“ I klasei (integruoto su „Šok“ serijos vadovėliais) trumpalaikis (pamokų ciklo) planas / 8

Vadovėlio komplektų serijos „Šok“ integraciniai ryšiai / 10

Labas, ETIKA! / 13

Aš esu ypatingas / 14

Smagu! Bet ar saugu? / 15

Mano svajonių klasė / 16

Aš nesutinku! / 17

Pojūčiai / 18

Mano jausmai / 20

Būna linksma, būna liūdna... / 21

Kaip susidraugauti su baime? / 23

Mandagumo raktas / 25

Pakartojau, išmokau / 26

Kalbu telefonu / 27

Pasikalbėkime / 28

Šventės laukimas / 29

Tikras draugas / 30

Kodėl meluoti negerai? / 31

Nebūk ožiukas / 32

Moku laimėti ir pralaimėti / 33

Negalė / 34

Ar aš jau didelis? / 35

Pakartojau, išmokau / 36

Galiu būti savarankiškas / 37

Šeimos pasitarimas / 38

Dovana / 39

Kodėl man čia gyventi gera? / 40

Gyvename drauge / 41

Mano augintinis / 43

Gyvasis pasaulis / 44

Susipykti su laiku / 46

Kaip susidraugauti su laiku? / 47

Pakartojau, išmokau / 48

Priedai / 49

Ižanga

*Žmogus – tai mąstanti nendrė.
Blezas Paskalis*

Mokant etikos remiamasi nuostata, kad kiekvienas žmogus yra *ypatingas*, kiekvieno patirtis unikali, reikšminga (esu ypatingas berniukas, mergaitė, pasitikintis savimi, siekiantis pažinti save, gebantis savarankiškai, atsakingai, saugiai elgtis, reflektuojantis savo patirtį). Mokinys yra *sociali* asmenybė, gebanti bendrauti ir bendradarbiauti, turinti pareigos ir atsakomybės bendruomenei, tėvynei jausmą, tolerantiška kitos rasės, tautybės, religijos, įsitikinimų žmonėms, besirūpinanti aplinka, gebanti saugiai bei kultūringai joje elgtis, mokanti konstruktyviai spręsti problemas, veikti drauge. Remiamasi konstruktyvizmo principais, kad mokinys yra aktyvi asmenybė, kelianti saviugdą tikslus, atsakinga už savo pasirinkimą, teikianti prasmę savo patirčiai, motyvuota siekti dorinės pažangos, gebanti pagrįsti savo dorines nuostatas, pagarbiai išreikšti savo nuomonę ir taikiai spręsti nesutarimus, mokanti reikšti savo jausmus; nuolat besimokanti mokytis – kelti tikslus, planuoti savo veiklą, į(si)vertinti rezultatus. Disciplina orientuota bendrauti gimtąja kalba, mokytis, ugdytis tarpasmeninius ir pilietinius gebėjimus, kultūrinę kompetenciją.

Pagrindinis pirmosios klasės etikos mokymo priemonių komplekto tikslas – ugdyti vaiko tarpasmeninę, tarpkultūrinę, socialinę-pilietinę kompetenciją, formuoti bendrąsias vertybines nuostatas, siekti dorinės pažangos, plėtoti gebėjimą bendrauti ir bendradarbiauti, konstruktyviai spręsti iškilusius sunkumus, rūpintis aplinka ir joje kultūringai bei saugiai elgtis, kurti teigiamą santykį su savimi, kitais bei pasauliu.

Mokymo komplektas sudarytas remiantis vertikaliosios integracijos principu pagal etikos dalyko veiklos ir santykių sritis, t. y., remiamasi gebėjimais ir žiniomis, kurių vaikas įgijo per etikos ugdomosios veiklos sričių (saviugda ir savisauga: *Aš – Aš*; dialoginis bendravimas: *Aš – Tu*; sutarimas ir veikimas drauge: *Aš – Mes*; dėmesys aplinkai: *Aš – Tai*) pamokas. Tokia mokymo priemone gali naudotis mokytojai, dirbantys ne su „Šok“ serijos vadovėliais.

Ugdymo priemonių komplektu galima naudotis ir taikant horizontaliosios integracijos (tarpdalykinės) principą, t. y., remiantis gebėjimais ir žiniomis, kurių vaikas įgijo per kitų dalykų pamokas. Tada „Nendrės“ vadovėlis derinamas su „Pupos“, „Gilės“, „Riešuto“ ir kitų „Šok“ serijos vadovėlių turiniu. Mokytojas planuoja savo veiklą naudodamasis integruotų „Šok“ serijos pamokų teminiu planu. Pasirinkęs integruotą mokymo planą, mokytojas mokinių pratybų sąsiuvinio puslapyje įklijuoja integruotų pamokų temų turinį, kad vaikai ir tėvai žinotų, kada kokia tema bus nagrinėjama. Šį turinį rasite mokytojo knygos prieduose (p. 49). Mokytojas, derindamas įvairių mokomųjų dalykų žinias, atskleidžia vaikui pasaulį kaip integruotą visumą.

Mokytojo knygoje yra

- Etikos mokymo trumpalaikis planas, skirtas mokytojams, kurie nedirba su „Šok“ serijos integruotais vadovėliais. Plane surašytos pamokų temos, mokymosi uždaviniai, mokinių pasiekimai ir ilgalaikis tikslas – ugdomosios nuostatos (žr. *Pradinio ugdymo bendrosios programos*, 2008). Šia seka išdėstytos pamokos „Nendrės“ vadovėlyje ir pratybų sąsiuvinyje.
- Trumpalaikis integruotų su „Šok“ serijos vadovėliais pamokų planas, skirtas mokytojams, kurie dirba su šios serijos vadovėliais. Plane surašytos pamokų temos, mokymosi uždaviniai, mokinių pasiekimai ir ilgalaikis tikslas – ugdomosios nuostatos (žr. *Pradinio ugdymo bendrosios programos*, 2008 08 26, Nr.-ISAK-24330).
- Integraciniai lietuvių kalbos mokymo priemonių „Pupa“, pasaulio pažinimo mokymo priemonių „Gilė“, matematikos mokymo priemonių „Riešutas“, dailės ir technologijų vadovėlio „Tišku tašku“, muzikos vadovėlio „Vieversys“ ir etikos vadovėlio „Nendrė“ ryšiai.
- Kiekvienai temai numatyti: mokinių pasiekimai pagal BP, mokymosi uždaviniai, pamokai reikalingos priemonės, siūloma veikla ir idėjos, integracija ir refleksija.
- Priedai: integruotų pamokų kartojimo trimestro pabaigoje užduotys mokiniams.

Komplekto sandara: etikos vadovėlis „Nendrė“, pratybų sąsiuvinis, mokytojo knyga (pateikiama tik svetainėje www.sokvadoveliai.lt).

Vadovėlio struktūra: 1 knyga vieniems mokslo metams, vienai savaitinei pamokai, vadovėlio temų seka yra išdėstyta pagal veiklos ir santykių sritis (šias sritis galima atsekti pagal mokinių pasiekimų pirmąjį skaitmenį):

- 1) saviugda ir savisauga (*Aš – Asmuo*);
- 2) dialoginis bendravimas (*Aš – Tu*);
- 3) socialiniai santykiai (*Aš – Mes*);
- 4) santykis su pasauliu (*Aš – Tai*).

Kiekvieno trimestro pabaigoje vedamos apibendrinamosios „Pakartojau, išmokau“ pamokos.

Atlankos sandara. Vadovėlyje mokymosi temos pateikiamos per du atverstus puslapius – atlankas. Viena atlanka skirta vienai pamokai. Atlankos kairėje pusėje yra veiklos planas. Veiklą ir jos eiliškumą žymi sutartiniai ženklai – boružėlės. Atlankos apačioje pateikiamos diferencijuotos užduotys. Atsižvelgiant į tai, kad vaikai dar neturi skaitymo įgūdžių, parinktas atitinkamo dydžio šriftas ir trumpas tekstas. Pirmame trimestre tekstas dažnai keičiamas iliustracijomis. Nereikalaujama mokyti griežtai nustatyta chronologine tvarka. Naudojantis integruotu pamokų planu šriftas ir teksto apimtis atitiks vaikų skaitymo gebėjimus.

Medžiagos diferencijavimas. Užduotys specialiųjų poreikių turintiems vaikams ir kitakalbiamis yra atlankos kairėje pusėje, melsvame fone. Gabiausiems mokiniams skiriamos papildomos užduotys ir informacija dešinėje atlankos pusėje, žalsvame fone.

Apibendrinamosios pamokos. „Pakartojau, išmokau“ pamokose mokiniai apibendrins, pakartos ir įsivertins per vieno trimestro pamokas įgytas žinias ir gebėjimus. Kartojimo klausimai ir užduotys pateikiamos vadovėlio atlankoje (integruodamas pamokų temas su „Šok“ serijos vadovėliais, mokytojas klausimus ir užduotis kopijuoja iš mokytojo knygos ir jas įdeda į mokinių vadovėlių kartojimo pamokų atlanką). Įsivertinimo užduotys raštu atliekamos pratybų sąsiuvinuose. Atlikdami šią užduotį, mokiniai mokosi objektyviai vertinti ir įsivertinti savo žinias bei gebėjimus. Apibendrinamosiose pratybų sąsiuvinio pamokose palikta vietos mokytojo komentarui. Komentarą mokytojas rašo (arba kopijuoja, pažymi ir įklijuoja), naudodamasis 1–2 klasių mokinių pasiekimų požymių lentele.

Pratybų sąsiuvinis. Pratybų sąsiuvinis skiriamas vieniems mokslo metams. Dažniausiai vienai pamokos temai skiriamas vienas pratybų sąsiuvinio puslapis, kuris priderintas prie vadovėlio temų (rodomas numeris puslapio viršuje). Užduotys parinktos įvairaus sudėtingumo, kad mokytojui būtų lengviau diferencijuoti darbą. Užduotys dažniausiai pateikiamos nuo lengviausių, kad jas galėtų atlikti visi mokiniai, iki sudėtingiausių, skirtų gabesniems vaikams. Nebūtina atlikti visas užduotis. Jų skaičių, apimtį, eiliškumą pasirenka pats mokinys arba nurodo mokytojas, pratybose pažymėdamas boružėles užduoties numeriu ir šitaip sukurdamas darbo planą. Kiekvienos pamokos pabaigoje vaikas įsivertina, kaip jam sekėsi dirbti klasėje (sutartomis spalvomis nuspalvindamas boružėles, dovanodamas joms vieną, du ar tris taškelius), o piešdamas veidelį pažymi, kokia buvo jo nuotaika pamokoje. Šios boružėlės ir veideliai bus skaičiuojami ir analizuojami apibendrinamosiose pamokose.

Mokytojo knyga. Kiekvienoje mokytojo knygos atlankoje pateikiamos **ištraukos iš Bendrųjų programų (mokinių pasiekimų aprašai).**

Mokymo uždaviniams palikta tuščia vieta, kad mokytojas galėtų pats įsirašyti atrinkęs, pakeitęs, papildęs mokomąją medžiagą; kelti mokymo uždavinius konkrečiai klasei, konkrečiai pamokai. Formuluoti uždavinius padės mokinių pasiekimų aprašai. (Žr. Bendrosios programos ir ugdymo gairės.)

Suformuluoti **mokymosi uždaviniai**, kuriuos mokytojas pamokos pradžioje galės pateikti pritaikydamas savo mokiniams. Pamokos pabaigoje mokiniai, remdamiesi šiais uždaviniais, pasako, ko jie išmoko.

Siūloma veikla ir idėjos: kiekvienos vadovėlio atlankos kairėje siūlomas veiklos planas (boružėlės su sutartiniais ženklais), tačiau jis nėra privalomas. Mokytojas pats pasirenka veiklą, kuri tinkamiausia jo klasei. Mokytojo knygoje siūlomas veiklos planas yra rekomendacinio pobūdžio, be to, jame pateikiama daugiau veiklos, negu galima įgyvendinti per vieną pamoką. Mokytojas pats renkasi veiklą, kuri jam priimtinausia.

Pamokai reikalingos priemonės: tai dalijamosios kortelės, popierius, dažai, spalvikeliai, prizai.

Papildomi šaltiniai ir nuorodos į internetą. Šioje skiltyje mokytojas ras nuorodų, kur ieškoti pamokos temai reikalingos medžiagos.

Integracija. „Nendrės“ mokomasis komplektas lengvai integruojamas į kitų dalykų pamokas. Vadovėlio turinys suderintas su „Pupos“, „Gilės“, „Riešuto“, „Vieversio“, „Tišku tašku“ turiniu.

Refleksija. Mokytojas įsivertina vestą pamoką: kas pavyko, ką dar reikia tobulinti. Įsivertinimu bei pastabomis mokytojas remiasi planuodamas tolesnes pamokas.

Apsilankykite svetainėje www.sokvadoveliai.lt

Čia rasite:

- informacijos apie „Šok“ serijos leidinius;
- ilgalaikius ir trumpalaikius pamokų planus;
- naujienų;
- informacijos apie renginius, konkursus, seminarus;
- „Šoktono“ elektroninę versiją.

Etikos vadovėlio „Nendrė” 1 klasei pamokų trumpalaikis planas

Sa vai tės	Tema, vadovėlio ir pratybų puslapiai	Mokymosi uždaviniai	Mokinių pasiekimai	Ugdoma nuostata	Pastabos
1	<p>LABAS, ETIKA!</p> <p>Vadovėlis- 6-7 psl. Pratybos- 3 psl.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Remdamasis asmenine patirtimi, gebės trumpai (2-4 sakiniais) papasakoti apie save. • Remdamasis išanalizuotomis vadovėlio iliustracijomis ir tekstu, gebės 1-2 sakiniais pasakyti, kas yra etika ir apie ką kalbėsime per etikos pamokas. • Remdamasis savo gyvenimo patirtimi pratybų sąsiuvinyje nupiešia dvi situacijas kada prireikė etikos? 	<p>1.1 Sieti etikos klausimus su savo gyvenimo patirtimi ir problemomis.</p> <p>1.1.1. Paašškinti kad etikos pamokose dažniausiai svarstoma, kas yra gera, o kas – bloga, ir mokomasi elgtis teisingai.</p> <p>1.1.2. Atsakyti, ar etikos pamokos padeda man suprasti savo ir kitų poelgius.</p>	<p>Rodyti susidomėjimą etikos pamokomis.</p>	
2	<p>AŠ ESU YPATINGAS</p> <p>Vadovėlis- 8-9 psl.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Išanalizavę vadovėlio tekstą ir paveikslą, mokiniai 1-2 sakiniais pasako, kodėl gerai, kad žmonės yra ir panašūs, ir skirtingi. • Atlikus užduotis popieriaus lape, mokiniai pasako 3-4 požymius, kuo jie yra panašūs į kitus, ir kuo jie skiriasi (kuo yra ypatingi). • Sukūrus klasės medį, mokiniai paašškina, kodėl kiekvienas iš jų yra reikalingas, vertas pagarbos ir gražus. 	<p>1.2. Apibūdinti save įvairiais aspektais (išvaizda, pomėgiai, patirtis, artimi žmonės) ir palyginti su kitais.</p> <p>1.2.1. Suprasti kas būdinga daugeliui berniukų ir mergaičių, o kas - tik man.</p> <p>1.2.2. Suprasti, kad žmogus gali būti gražus, geras, vertas pagarbos ir reikalingas kitiems dėl daugelio dalykų.</p>	<p>Tikėti, kad kiekvienas žmogus ypatingas, aš taip pat.</p>	

3	<p>SMAGU! BET AR SAUGU ?</p> <p>Vadovėlis-10-11 psl. Pratybos-4-5 psl.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Remdamiesi vadovėlio medžiaga ir atlikę užduotis pratybų sąsiuvinyje, 3-4 sakiniiais pasako, kodėl reikia rūpintis savo ir kitų sveikata. • Pateikia 2-3 pavyzdžius koks elgesys padeda tausoti sveikatą ir koks - ne. 	<p>1.5. Atpažinti pavojingas situacijas, elgtis apdairiai, saugotis. Laikytis elementarių higienos ir sveikos gyvensenos reikalavimų.</p> <p>1.5.1. Paaiškinti, kokie pavojai gali kilti neatsargiai elgiantis.</p> <p>1.5.2. Žinoti pagrindinius higienos reikalavimus.</p> <p>1.5.3. Žinoti, kas vaikams sveika ir kas ne.</p>	<p>Jaustis atsakingam už savo sveikatą.</p>	
4	<p>MANO SVAJONIŲ KLASĖ</p> <p>Vadovėlis-12-13 psl. Pratybos-6 psl.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Remdamiesi vadovėlio medžiaga bei atlikę pratybų užduotis išvardina 5-6 taisykles, kurių reikia laikytis klasėje. • Geba laikytis sutartų taisyklių. 	<p>1.5. Atpažinti pavojingas situacijas, elgtis apdairiai, saugotis.</p> <p>4.1. Dalyvauti kuriant ir tvarkant klasės bei mokyklos interjerą ir aplinką, apibūdinti, kas juose patinka ir kas ne, ką ir kaip norėtų keisti.</p> <p>4.1.3. Paaiškinti, kaip reikia elgtis, kad ir „antrieji namai“ – klasė, mokykla -- būtų jaukūs.</p>	<p>Jaustis atsakingam už savo sveikatą.</p> <p>Tikėti, kad kiekvienam reikia namų, kuriuos sukuria juose gyvenantys žmonės.</p>	
5	<p>AŠ NESUTINKU!</p> <p>Vadovėlis-14-15 psl. Pratybos-7 psl.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Dirbdami grupėmis vaidina, kaip mandagiai reikia pasakyti „ne“. • Remdamiesi vadovėlio medžiaga bei atlikę pratybų užduotis pasako 2-3 pavyzdžius, kada būtina pasakyti „ne“. 	<p>1.5. Atpažinti pavojingas situacijas, elgtis apdairiai, saugotis.</p> <p>1.5.1. Paaiškinti, kokie pavojai gali ištikti neatsargiai elgiantis. (pvz., žaidžiant su pavojingais daiktais ar medžiagomis, su ugnimi, bendraujant su nepažįstamais ar neblaiviais žmonėmis).</p>	<p>Jaustis atsakingam už savo sveikatą.</p>	

Visą trumpalaikį planą rasite www.sokvadoveliai.lt skiltyje „Ilgalaikiai/Trumpalaikiai planai“.

Etikos vadovėlio „Nendrė“ I klasei (integruoto su „Šok“ serijos vadovėliais) trumpalaikis (pamokų ciklo) planas

Savaitės	Tema, veiklos sritis, puslapiai	Mokymosi uždaviniai	Mokinių pasiekimai	Ugdoma nuostata	Pastabos
1	Labas, ETIKA Vadovėlis, p. 6–7, pratybų sąsiuvinis, p. 3	<ul style="list-style-type: none"> Remdamasis asmenine patirtimi, gebės trumpai (2–4 sakiniais) papasakoti apie save. Remdamasis išanalizuotomis vadovėlio iliustracijomis ir tekstu, gebės 1–2 sakiniais pasakyti, kas yra etika ir apie ką kalbėsime per etikos pamokas. Remdamasis savo gyvenimo patirtimi, pratybų sąsiuvinyje nupiešia 2 situacijas, kada prireikė etikos žinių. 	<p>1.1 Sieti etikos klausimus su savo gyvenimo patirtimi ir problemomis.</p> <p>1.1.1. Paaiškinti, kad etikos pamokose dažniausiai svarstoma, kas yra gera, o kas – bloga, ir mokomasi elgtis tinkamai.</p> <p>1.1.2. Atsakyti, ar etikos pamokos padeda suprasti savo ir kitų poelgius.</p>	Rodyti susidomėjimą etikos pamokomis.	
2	Mano svajonių klasė Vadovėlis, p. 12–13, pratybų sąsiuvinis, p. 6	<ul style="list-style-type: none"> Remdamiesi vadovėlio medžiaga bei atlikę pratybų užduotis, išvardija 5–6 taisykles, kurių reikia laikytis klasėje. Geba laikytis sutartų taisyklių. 	<p>1.5. Atpažinti pavojingas situacijas, elgtis apdairiai, saugotis.</p> <p>4.1. Dalyvauti kuriant ir tvarkant klasės bei mokyklos interjerą ir aplinką, apibūdinti, kas juose patinka ir kas ne, ką ir kaip norėtų keisti.</p> <p>4.1.3. Paaiškinti, kaip reikia elgtis, kad ir „antrieji namai“ – klasė, mokykla – būtų jaukūs.</p>	<p>Jaustis atsakingam už savo sveikatą.</p> <p>Tikėti, kad kiekvienam reikia namų, kuriuos sukuria juose gyvenantys žmonės.</p>	
3	Galiu būti savarankiškas	<ul style="list-style-type: none"> Remdamiesi vadovėlio ir 	3.1. Papasakoti apie savo šeimą;	Tikėti, kad man	

	Vadovėlis, p. 48–49, pratybų sąsiuvinis, p. 29	<p>pratybų medžiaga bei asmenine patirtimi, paaiškina, kodėl svarbus bendravimas ir buvimas kartu šeimoje.</p> <ul style="list-style-type: none"> Remdamiesi vadovėlio ir pratybų medžiaga bei asmenine patirtimi, išvardija savo pareigas šeimoje. 	<p>pavaizduoti, kas sieja šeimos narius (meilė, pagarba, pagalba vienas kitam, kartu leidžiamas laikas, išsipareigojimai, švenčių tradicijos ir pan.).</p> <p>3.1.1. Apibūdinti, kas sieja šeimos narius ir kitų grupių žmones (vertybės, teisės ir pareigos, tarpusavio jausmai ir kt.).</p> <p>3.3.2. Suprasti (pateikti pavyzdžių), kad priklausydami grupei turime išmokti atsižvelgti į kitus (derinti savo norus, laiką ir veiksmus) ir laikytis susitarimų bei taisyklių.</p> <p>4.1.2. Papasakoti, kokie namų ruošos darbai yra būtini, kad būtų jauku gyventi.</p>	<p>reikia artimųjų, o jiems reikia manęs.</p> <p>Priklausyti – tai išsipareigoti ir laikytis taisyklių.</p> <p>Tikėti, kad kiekvienam reikia namų, kuriuos sukuria juose gyvenantys žmonės.</p>	
4	<p>Kaip susidraugauti su baime?</p> <p>Vadovėlis, p.22–23, pratybų sąsiuvinis, p. 13</p>	<ul style="list-style-type: none"> Remdamiesi vadovėlio medžiaga bei atlikę pratybų užduotis, pasako 1–2 pavyzdžius, kada baimė padeda, kada ji trukdo. Išvardija 2–3 būdus, kaip įveikti baimę. 	<p>1.4. Atpažinti pagrindinius jausmus bei nuotaikas ir pagal išgales aiškintis, kas juos sukėlė. Mokėti padėti sau ir kitiems išgyvenant neigiamus jausmus (baimę, liūdesį, pyktį).</p> <p>1.4.1. Suprasti, kad jausmai skiria žmogų nuo akmens, o jų kaita būtina kaip metų laikų ar orų kaita gamtoje.</p> <p>1.4.2. Žinoti elementariausias pagrindinių jausmų priežastis.</p> <p>1.4.3. Suprasti, kad jokia nuotaika netrunka amžinai, ir žinoti paprasčiausius neigiamos nuotaikos pakėlimo būdus.</p>	<p>Priimti savo jausmus: esu gyvas, todėl jaučiu; visi jausmai – lengvi ir sunkūs – yra reikalingi.</p>	

Visą trumpalaikį (pamokų ciklo) planą rasite www.sokvadoveliai.lt skiltyje „Ilgalaikiai/Trumpalaikiai planai“.

Vadovėlių komplektų serijos „Šok“ integraciniai ryšiai

INTEGRUOJAMOSIOS TEMOS 1-os klasės vadovėliuose
 „Pupa“, „Gilė“, „Riešutas“, „Tišku tašku“, „Nendrė“, „Vieversys“

Savaitės	„Pupa“ lietuvių kalbos tema	Vadovėlio psl. (pamokų sk.)	„Gilė“ pasaulio pažinimo tema	Vadovėlio psl.	„Riešutas“ matematikos tema	Vadovėlio psl.	„Tišku tašku“ dailės- technologijų tema	Vadovėlio psl.	„Vieversys“ muzikos tema	Vadovėlio psl.	„Nendrė“ etikos tema	Vadovėlio psl.		
		<i>1 knyga</i>		<i>1 knyga</i>		<i>1 knyga</i>		<i>1 knyga</i>						
1	Mano kambarys	6–7 (1)	Kas yra pasaulis?	6–7	Skaičiai iki 10. Mano žaislai	6–7	Mieli bičiuliai, susipažinkime!	6–7			Labas, ETIKA!	6–7		
	Žaislų parduotuvėje	8–9 (1)			Skaičiai iki 10. Mano laisvalaikis	8–9	Linijų stebuklai Žalčiukų šokis. Mano žaislai	8-9 10–11 12–13	Mano kambarys	8				
	Mano mėgstamiausias žaislas	10–11 (1)			Kam žmonėms reikia daiktų?	8–9	Skaičiai ir skaitmenys 1, 2. Bibliotekoje	10–11	Mano knygelė	16–17				
	Seni ir senoviniai žaislai	12–13 (1)					Lygu. Nelygu. Mano daiktai	12–13	Mano daiktai					
	Mano knygelės	14–15 (1)												
	Daiktai pasakoja apie mane	16–17 (1)												
	Daiktai ir žodžiai	18–19 (1)												
	Mano kuprinė	20–21 (1)												
2	Už lango	22–23 (1)	Kodėl reikia eiti į mokyklą?	10–11	Skaičius ir skaitmuo 3. Trikampis. Namie	14–15	Linijų stebuklai	8–9	Kelias į mokyklą	10	Mano svajonių klasė	12–13		
	Mano klasė	24–25 (1 p)	Kas yra	12–13	Skaičius ir skaitmuo 4. Keturkampis. Klasėje	16–17								
	Abėcėlė	26–27 (2 p)												

Savaitės	„Pupa“ lietuvių kalbos tema	Vadovėlio psl. (pamokų sk.)	„Gilė“ pasaulio pažinimo tema	Vadovėlio psl.	„Riešutas“ matematikos tema	Vadovėlio psl.	„Tišku tašku“ dailės- technologijų tema	Vadovėlio psl.	„Vieversys“ muzikos tema	Vadovėlio psl.	„Nendré“ etikos tema	Vadovėlio psl.
	<i>A a</i> Avilys	28–29 (2)	mokykla?		Daugiau. Mažiau. Nelygybės. Prie avilio	18–19	Žalčiukų šokis					
	<i>S s</i> Mano suolas	30–31 (2)			Skaičius ir skaitmuo 5. Skritulys. Mano stalas	20–21						
3	<i>M m</i> Mano mamos daiktai	32–33 (2)	Kokia mano šeima?	14–15 16–17	Sudėtis iki 5. Sode	22–23	Pilys pilaitės	14–15	Koncertas	14	Galiu būti savarankiškas	48–49
	<i>N n</i> Mano namas	34–35 (2)	Kodėl svarbu žinoti adresą?		Sudėtis iki 5. Statau namą.	24–25						
	Kas namelyje gyvena?	36–37 (2)			Skaičiaus 5 sandara. Namai namučiai	26–27	Statau namą	20–21				
	Suskaičiuokim pupeles ir išmoktas raideles	38–39 (2)			Kartojimas. Riešutėlių derlius	28–29						
4	<i>O o</i> OOOI!	40–41 (2)	Ar visi žmonės jaučia baimę?	18–19	Atimtis iki 5. Pilyje	30–31	Užtiško ant manęs spalvelė	26–27	Vakaro muzika	16	Kaip susidraugauti su baimė?	22–23
	<i>L l</i> Mano lova	42–43 (2)		20–21	Atimtis iki 5. Vakare	32–33						
	<i>L l</i> Mano lopšinė	44–45 (2)	Sužinojau, pakartojau, išmokau...		Atimtis iki 5. Mano sapnai	34–35						
	Raidžių žaidimas	46–47 (2)			Sudėtis ir atimtis iki 5. Mano žaidimai	36–37			Raidžių pasakaitė	18–19		
<i>Š š</i> Šlepetės	48–49 (2)	Kodėl vaikai auga?	22–23	Sudėties ir atimties ryšys. Batų dėžėje	38–39	Stebuklai virtuvėje	22–23	Skambanti virtuvė	18	Smagu! Bet ar saugu?	10–11	

Savaitės	„Pupa“ lietuvių kalbos tema	Vadovėlio psl. (pamokų sk.)	„Gilė“ pasaulio pažinimo tema	Vadovėlio psl.	„Riešutas“ matematikos tema	Vadovėlio psl.	„Tišku tašku“ dailės- technologijų tema	Vadovėlio psl.	„Vieversys“ muzikos tema	Vadovėlio psl.	„Nendré“ etikos tema	Vadovėlio psl.
5	<i>K k</i> Skani košė	50–51 (2)	Kas pastatė dantukų miestelį?	24–25	Sudėties ir atimties ryšys. Virtuvėje	40–41						
	<i>K k</i> Kas?	52–53 (2)			Sudėties ir atimties ryšys. Senelio dirbtuvėje	42–43						
	Suskaičiuokim pupeles ir išmuktas raideles	54–55 (2)			Kartojimas. Riešutėlių derlius	44–45						
6	<i>Ė ė</i> Mano kėdė	56–57 (2)	Kodėl kartais reikia pasakyti „ne“?	26–27	Skaičius ir skaitmuo 6. Senelės krėslas	46–47	Tišku tašku teptuku	24–25	Ežiuko daina	20	Aš nesutinku!	14-15
	<i>E e</i> Ežys šepetys	58–59 (2)		28–29	Skaičiaus 6 sandara. Ežiuko sandėliuke	48–49						
	<i>A, a, e</i> Nosinėlės. Kas ką mato?	60–61 (2)	Kodėl gatvėje negalima žaisti futbolo?		Daiktų lyginimas. Kas ilgesnis?	50–51	Stebuklingosios spalvos	32–33				
	<i>E e, Ė ė</i> Kelias ir gatvė	62–63 (2)		Daiktų lyginimas. Kas platesnis?	52–53							
7	<i>T t</i> Telefonas <i>T t</i> Pagalbos telefonas	64–65 (2) 66–67 (2) 68–69 (2)	Kaip telefonas gelbėja?	30–31	Sudėtis iki 6. Aš bendrauju Atimtis iki 6. Gelbėtojai	54–55 56–57	Sudėliokim, sukonstruokim Lietaus upeliai	36–37 28–29	Telefonas	22	Mandagu mo raktas	24-25
	Suskaičiuokim pupeles ir išmuktas raideles <i>I i</i> Inos skėtis	70–71 (2)		Kodėl reikia rakinti duris?	32–33	Kartojimas. Riešutėlių derlius						
			Skaičius ir skaitmuo 7. Lyjant			60–61						

Visas integruojamąsias temas rasite www.sokvadoveliai.lt skiltyje „Integruojamųjų temų lentelės ir integraciniai projektai“.

Labas, ETIKA!

Veiklos ir santykių sritys: *Aš – Asmuo* (saviugda ir savisauga).

Bendrosios programos: mokinių pasiekimai.

Ugdoma nuostata: domėtis etikos pamokomis.

1.1. Sieti etikos klausimus su savo gyvenimo patirtimi ir problemomis.

1.1.1. Paaiškinti, kad etikos pamokose dažniausiai svarstoma, kas yra gera, o kas – bloga, ir mokomasi tinkamai elgtis.

1.1.2. Atsakyti, ar etikos pamokos padeda suprasti savo ir kitų poelgius.

Reikšminiai žodžiai: *etika*.

Mokymo uždaviniai

Mokymosi uždaviniai

- Remdamasis asmenine patirtimi, gebės trumpai (2–4 sakiniais) papasakoti apie save.
- Remdamasis išanalizuotomis vadovėlio iliustracijomis ir tekstu, gebės 1–2 sakiniais pasakyti, kas yra etika ir apie ką kalbėsime per etikos pamokas.
- Remdamasis savo gyvenimo patirtimi, pratybų sąsiuvinyje nupiešia 2 situacijas, kada pravertė etikos žinios.

Siūloma veikla ir idėjos

Pokalbis. Keliamas klausimas: „Kas yra etika?“ Vaikai pasidalija mintimis.

Darbas su vadovėliu. Trumpai aptariamos iliustracijos. Išsiaiškinama, kokias problemas sprendžia etika ir ko bus mokomasi per etikos pamokas. Jei etikos mokytojas dar nepažįsta klasės, kiekvienas vaikas 2–4 sakiniais prisistato pagal vadovėlyje atlankos apačioje esančią schemą.

Darbas su tekstu. Perskaičius Justino Marcinkevičiaus tekstą, analizuojama, kokių paminėtų dalykų meškiukai mokysis per etikos pamokas, o kokių – per kitas.

Darbas su pratybų sąsiuviniu. Atlikdami pratybų užduotis, vaikai remiasi eilėraščiu „Meškiukų mokykla“ bei vadovėlio medžiaga, nupiešia, ką jie mokysis per etikos pamokas ir kaip save įsivertins kiekvieną pamoką. „Nendrėje“ esančios boružės su užduočių numeriais parodo, kurias užduotis atliks mokinys. Mokytojas diferencijuoja užduotis, pasakydamas kiekvienam vaikui, kokias užduotis jis privalo atlikti. Mokinys „Nendrėje“ nuspalvina atitinkamas boružėles. Tokiu būdu suplanuojamas kiekvieno vaiko darbas per pratybas. Specialių poreikių vaikams skiriama mažiau užduočių, jos lengvesnės. Dažniausiai tai pirmosios užduotys. Pirmose pamokose mokiniai dar nežino, kokias ir kiek užduočių gali pasirinkti patys, todėl mokytojas užduotis jiems parenka savo nuožiūra. Vėliau mokiniai nuspalvindami boružėles patys suplanuoja savo darbą pamokoje.

Boružės be taškelių ir veidelių yra skirtos mokinių įsivertinimui. Vaikas, kuris labai patenkintas savo darbo rezultatu pamokoje, piešia tris taškelius ant boružės sparnelių, jeigu patenkintas – du taškelius, o jeigu nelabai patenkintas – vieną taškelį. Taip vaikas parodo, kaip jis jautėsi per etikos pamoką (buvo linksmas, buvo nei linksmas, nei liūdnas, buvo liūdnas, nuobodžiavo). Boružėlės yra visų pamokų temų pratybų puslapio kamputyje. Kiekviena pamoka baigiama aptarimu, kaip sekėsi dirbti. Mokiniai įsivertina savo patirtus jausmus nupiešdami boružės veidelį ir pasiekimus – sudėliodami taškelius. Galima visiems susitarti, kokiomis spalvomis spalvins boružės sparnelius.

Šioje pamokoje 1, 2, 3 užduotis atlieka visi mokiniai, 4, 5 – stipresnieji (nuspalvina). 6-tą įsivertinimo užduotį atlieka visi, nuspalvina boružę pratybų sąsiuvinio viršutiniame kamputyje.

Literatūra

J. Marcinkevičius. *Meškiukų mokykla (ištrauka)*. Lietuvių vaikų poezija. V., 1980.

Refleksija

Aš esu ypatingas

Veiklos ir santykių sritys: *Aš – Asmuo* (saviugda ir savisauga).

Bendrosios programos: mokinių pasiekimai.

Ugdoma nuostata: tikėti, kad kiekvienas žmogus ypatingas, aš taip pat.

1.2. Apibūdinti save įvairiais aspektais (išvaizda, pomėgiai, patirtis, artimieji) ir palyginti su kitais.

1.2.1. Suprasti, kas būdinga daugeliui berniukų ir mergaičių, o kas – tik man.

1.2.2. Suprasti, kad žmogus gali būti gražus, geras, vertas pagarbos ir reikalingas kitiems dėl daugelio dalykų.

Reikšminiai žodžiai: *panašus, skirtingas, ypatingas, reikalingas.*

Mokymo uždaviniai

Mokymosi uždaviniai

- Aptarę vadovėlio tekstą ir paveikslą, mokiniai 1–2 sakiniiais pasako, kodėl gerai, kad žmonės yra ir panašūs, ir skirtingi.
- Atlikę užduotis popieriaus lape, mokiniai pasako 3–4 požymius, kuo jie yra panašūs į kitus ir kuo skiriasi (kuo yra ypatingi).
- Sukūrę klasės medį, mokiniai paaiškina, kodėl kiekvienas iš jų yra reikalingas, vertas pagarbos ir gražus.

Pamokai reikalingos priemonės

Didelis popieriaus lapas, ant kurio spalvotais pieštukais nupieštas medžio kamienas ir šakos, arba stendas ir iš popieriaus iškirptas medžio kamienas. Klėjai arba specialus plastilinas.

Siūloma veikla ir idėjos

Mokinių klausiami, „kokie žmonės tau yra įdomiausi?“. Trumpai aptariama, „kas būtų, jei visi žmonės būtų vienodi?“.

Darbas su vadovėliu. Skaitomas ir nagrinėjamas S.Gedos eilėraštis. Aiškinamasi, kaip svarbu turėti savo nuomonę ir požiūrį („Patinka man, kai eina, nesidairo...“), bet svarbu matyti ir kitą („tik tiesiai nespoksok“), pripažinti kitoki negu aš („nereikia dešinės, duok kairę...“, „būk truputėlį žvairas“).

Nagrinėjamas paveikslas, pagal vadovėlio klausimus pateikiamas papildomas klausimas: „Koks būtų miškas, jei visi medžiai būtų vienodi?“ Mokiniais siūloma sukurti klasės medį. Mokytojas dideliame popieriaus lape arba stende, arba kitoje numatytoje vietoje turi paruoštą medžio kamieną su šakomis.

Darbas su papildoma medžiaga. Mokiniais išdalijami lapai. Juose mokiniai randa kūdikio pėdutę ir rankytę. Mokytojas pabrėžia, jog maždaug tokio dydžio pėdutė ir rankytė buvo vaikų, kai jie gimė. Ant pėdutės ir ant rankytės mokiniai užrašo savo vardą. Vaikų prašoma ant pėdutės uždėti savo pėdą ir ją apibrėžti pieštuku. Ant savo pėdos ploto parašo (arba nupiešia), kuo jie panašūs į kitus vaikus įvairiais aspektais (išvaizda, pomėgiais). Ant rankutės mokiniai uždėda savo ranką ir ją apibrėžia pieštuku. Ant rankos pirštų parašo (arba nupiešia), kuo jie ypatingi (skiriasi nuo kitų). Ranką ir pėdą mokiniai nuspalvina patinkančiomis spalvomis. Paskui juos iškerpa. Po vieną eina prie medžio kamieno, perskaito, ką parašė (arba paaiškina, ką nupiešė), ir priklijuoja savo darbą. Visos klasės pėdos suklijuojamos medžio kamieno apačioje, o rankos ant medžio šakų. Visi pasidžiaugia atliktu darbu ir tuo, kad kiekvienas vaikas yra įdomus, ypatingas, reikalingas, nes be jo darbo medžiui kažko trūktų.

Integracija

Lietuvių kalba: „Pupa“. *Mano dienoraštis.*

Pasaulio pažinimas: „Gilė“. *Kuo norėčiau tapti užaugęs?*

Matematika: „Riešutas“. *Aukštyn kojom.*

Literatūra

S. Geda. *Karalaitė ant svarstyklių. Antras pokalbis.* V., 1989. P.118.

Refleksija

Smagu! Bet ar saugu?

Veiklos ir santykių sritys: *Aš – Asmuo* (saviugda ir savisauga).

Bendrosios programos: mokinių pasiekimai.

Ugdoma nuostata: jaustis atsakingam už savo sveikatą.

1.5. Atpažinti pavojingas situacijas, elgtis apdairiai, saugotis. Laikytis elementarių higienos ir sveikos gyvensenos reikalavimų.

1.5.1. Paaiškinti, kokie pavojai gali kilti neatsargiai elgiantis.

1.5.2. Žinoti pagrindinius higienos reikalavimus.

1.5.3. Žinoti, kas vaikams sveika ir kas ne.

Reikšminiai žodžiai: *sveikata, daktaras, gydytojas, saugumas, pavojus.*

Mokymo uždaviniai

Mokymosi uždaviniai

- Remdamiesi vadovėlio medžiaga ir atlikę užduotis pratybų sąsiuvinyje, 3–4 sakiniais pasako, kodėl reikia rūpintis savo ir kitų sveikata.
- Pateikia 2–3 pavyzdžius, koks elgesys padeda tausoti sveikatą ir koks – ne.

Pamokai reikalingos priemonės

Gazuotas gėrimas, čiulpinukai arba gabalinis cukrus.

Siūloma veikla ir idėjos

Pokalbis. Mokytojas pamoką pradeda prašydamas pakelti rankas tuos, kurie šiandien rytą darė mankštą; kurie mažiausiai du kartus per dieną valosi dantukus; kurie mėgsta gazuotus gėrimus ir pan. Trumpai aptaria, kas padeda tausoti sveikatą ir kas ne.

Mokytojas klausia: kodėl reikia rūpintis savo sveikata? Kaip vaikai saugo savo sveikatą?

Darbas su vadovėliu. Aptariamas paveikslas. Kas jame pavaizduota? Kas dar pastebėjo ką nors tokio, ko kiti nepastebėjo? Kas verčia tave taip manyti? Suskaičiuok, kiek mokinių toje klasėje saugo savo sveikatą. Kokia pavaizduota veikla yra nesaugi? Kodėl žaidimas badmintonu arba kamuoliu salėje ar lauke stiprina sveikatą ir yra saugus, o klasėje ar namuose tas pats žaidimas kelia grėsmę? Vaikai atsako į vadovėlyje pateiktus klausimus.

Ekspertas. Kodėl nesveika gerti gazuotus gėrimus, o ypač su saldžiais užkandžiais? Į gazuoto gėrimo butelį įmeskite čiulpinuką arba cukraus gabaliuką. Stebėkite, kas vyksta. Gėrimas pradeda putoti, veržtis per kraštus. Pakalbėkite apie tai, kad ir vaikų skrandukuose vyksta ta pati reakcija, kai jie valgo saldumynus užgerdami gazuotais gėrimais.

Pokalbis. Kaip galiu tausoti savo sveikatą? Kaip galiu padėti tai daryti kitiems?

Linksmasis pratimas. Su vaikais aptarę, kur saugu žaisti judriuosius žaidimus, saugioje vietoje atlikite užduotį. Reikės dviejų kamuolių. Ant vieno iš jų reikia atsisėsti, ant kito pabandyti užkelti pėdas. Surenkite rungtynes, kas ilgiau išsėdės nesiremdamas rankomis.

Darbas su pratybų sąsiuviniu. 1 užduotį atlieka visi. Vaikai prašomi surasti ir nuspalvinti piešinėliuose esančius skirtumus, bei prašoma pažymėti, kuriuose piešinėliuose rūpinamasi sveikata. 2 užduotis yra skiriama silpniesiems, o 3 užduotis – stipresniems mokiniams.

Integracija

Lietuvių kalba: „Pupa“. *Skani košė.*

Pasaulio pažinimas: „Gilė“. *Kodėl vaikai auga? Kas pastatė dantukų miestelį? Kodėl kartais reikia pasakyti „ne“? Kodėl gatvėje negalima žaisti futbolo?*

Refleksija

Mano svajonių klasė

Veiklos ir santykių sritys: *Aš – Asmuo* (saviugda ir savisauga); *Aš – Tai* (santykis su pasauliu).

Bendrosios programos: mokinių pasiekimai.

Ugdoma nuostata: jaustis atsakingam už savo sveikatą. Tikėti, kad kiekvienam reikia namų, kuriuos sukuria juose gyvenantys žmonės.

1.5. Atpažinti pavojingas situacijas, elgtis apdairiai, saugotis.

4.1. Dalyvauti kuriant ir tvarkant klasės bei mokyklos interjerą ir aplinką, apibūdinti, kas juose patinka ir kas ne, ką ir kaip norėtų keisti.

4.1.3. Paaiškinti, kaip reikia elgtis, kad ir „antrieji namai“ – klasė, mokykla– būtų jaukūs.

Reikšminiai žodžiai: *klasė, taisyklė.*

Mokymo uždaviniai

Mokymosi uždaviniai

- Remdamiesi vadovėlio medžiaga bei atlikę pratybų užduotis išvardija 5–6 taisykles, kurių reikia laikytis klasėje.
- Geba laikytis sutartų taisyklių.

Pamokai reikalingos priemonės

Mokytojo knygos prieduose esančių taisyklių kopijos, kiekvienai grupei po vieną. Taisyklės gali būti kopijuojamos arba klijuojamos ant tvirtesnio popieriaus.

Siūloma veikla ir idėjos

Pamoka pradedama klausimais: „Kokioje klasėje gera būti?“, „Ką daryti, kad mūsų klasėje būtų gera?“ Aptariami ne tik santykiai, bet ir kokia turėtų būti klasės aplinka.

Žaidimas „Sraigtas“. Klasė padalijama į dvi lygias grupes. Vienos grupės mokiniai sustoja glaudžiu ratu atsiskę į išorę. Kita grupė sustoja apie pirmąją atsikususi į juos. Pirmojo ir antrojo rato mokiniai stovi žiūrėdami vieni į kitus. Mokytojai leidus, jie turi ištiesti ranką priešais save stovinčiam asmeniui ir jį pagirti arba pasakyti ką nors malonaus. Draugas turi padaryti tą patį. Tada visi išorinio rato mokiniai pasilenka į dešinę per vieną žmogų ir vėl apsieičia komplimentais. Ratas sukasi tol, kol visi mokiniai vienas kitam pasako komplimentą arba kažką malonaus.

Darbas su vadovėliu. Aptariamas paveikslas. Kas vaizduojama paveiksle? Kas dar pastebėjo ką nors tokio, ko kiti nepastebėjo? Kas verčia tave taip manyti? Kokių taisyklių laikosi mokiniai? Peržiūrimos ir aptiriamos vadovėlyje pateiktos taisyklės.

Pokalbis. Kokias taisykles galėtume susigalvoti, kad mūsų klasėje būtų gera?

Darbas grupėmis. Klasė suskirstoma į tiek grupių, kiek buvo sugalvota taisyklių. Kiekvienoje grupėje turėtų būti bent po vieną mokantį rašyti mokinį. Paskui paprašoma grupių tas taisykles užrašyti, iliustruoti ir pristatyti. Taisyklės plastilinu sukljuojamos matomoje vietoje ir paskatinama jų laikytis. Jei mokiniai nesilaiko taisyklės, bet kuris klasės mokinys ar mokytojas gali paimti taisyklę nuo stendo ir priklijuoti lentoje, taip be žodžių paprašydamas laikytis susitarimo.

Arba klasė suskirstoma į tiek grupių, kiek buvo aptarta taisyklių. Prašoma grupių taisykles nupiešti ir užrašyti. Viena taisyklė pateikiama vienai grupei. Mokytojas atliktus grupės darbus pakabina gerai matomoje vietoje ir skatina jų nuolat laikytis. Pažeidus taisykles mokytojas arba mokinys taisyklės ženklą pakabina lentoje – taip atkreipiamas klasės dėmesys, išvengiama moralizavimo.

Darbas su pratybų sąsiuvinium. Vaikai prašomi įrašyti po paveikslėliu tinkamą taisyklę. Silpnesnieji įrašo tik išvardytą taisyklės numerį, stipresniųjų dar prašoma sugalvoti, nupiešti ir įrašyti taisyklę tuščiam langelyje.

Integracija

Lietuvių kalba: „Pupa“. *Mano klasė.*

Pasaulio pažinimas: „Gilė“. *Kodėl reikia eiti į mokyklą?*

Matematika: „Riešutas“. *Draugų lenktynės.*

Refleksija

Aš nesutinku

Veiklos ir santykių sritys: Aš – *Asmuo* (saviugda ir savisauga).

Bendrosios programos: mokinių pasiekimai.

Ugdoma nuostata: jaustis atsakingam už savo sveikatą.

1.5. Atpažinti pavojingas situacijas, elgtis apdairiai, saugotis.

1.5.1. Paaiškinti, kokie pavojai gali ištikti neatsargiai elgiantis (pvz.: žaidžiant su pavojingais daiktais ar medžiagomis, su ugnimi, bendraujant su nepažįstamais ar nebliviais žmonėmis).

Reikšminiai žodžiai: *nesutikimas, prieštaravimas, atsisakymas.*

Mokymo uždaviniai

Mokymosi uždaviniai

- Dirbdami grupėmis vaidina, kaip mandagiai reikia pasakyti „ne“.
- Remdamiesi vadovėlio medžiaga bei atlikę pratybų užduotis, pasako 2–3 pavyzdžius, kada būtina pasakyti „ne“.

Pamokai reikalingos priemonės

6–8 kortelės su aprašytomis arba nupieštomis spaudimo situacijomis: rūkymas, erzinimas ir šaipymasis iš draugo, bėgimas per intensyvaus eismo gatvę ir kt.

Siūloma veikla ir idėjos

Pokalbis. Pamoką mokytojas pradeda klausdamas, ar mokiniams yra buvę taip, kad jie, įvertinę draugo ar nepažįstamojo siūlymą, turėjo pasakyti „ne“, nes suprato, kad tas siūlymas yra nesaugus arba net pavojingas. Paprašykite, kad mokiniai pasidalytų. Jei mokiniai iš karto neprisimena, galite trumpai papasakoti, kaip yra buvę jums. Tada prašykite jų pasidalyti savo patirtimi.

Darbas su vadovėliu. Mokytojas perskaito iš *Mokytojo knygos* G. Storpirščio eilėrašį „Pamoka“. Tada visi drauge bando atsakyti, kodėl būna sunku sakyti „ne“. Kodėl visų pirma reikia išmokti pasakyti „ne“ sau pačiam? Ko negalima sau leisti? Kaip autorius moko pasakyti „ne“?

Aptariamasis paveikslas. Vaikai, žvelgdami į paveikslą, atsako į kitus esančius klausimus. Perskaito, kaip mandagiai, bet ryžtingai atsisakyti.

Vaidinimas. Pasiūlykite suvaidinti situaciją (pagal antrame puslapyje esančią schemą garsiai samprotaujant), aprašytą vadovėlio apačioje. Silpnesni mokiniai gali suvaidinti kairėje pusėje pateiktą situaciją. Po vaidinimo padiskutuokite, kas buvo sunkiausia vaidinant. Kaip jaučiasi tas vaikas, kuris siūlė idėją, ir tas, kuris atsisakė? Jei vaikai tai darė noriai, vaidinimą galima pratęsti.

Tegul vaikai pasiskirsto poromis. Išdalykite korteles su spaudimo situacijomis. Paprašykite, kad vienas vaikas perskaitytų situaciją ir pabandytų įtikinti kitą prisidėti prie jo. Antrasis vaikas pagal strategiją –pagalvok; apsispręsk; sakyk, ką nusprendei; sakyk, kodėl taip nusprendei; daryk, ką nusprendei –bando atsisakyti tai daryti. Vaikai mėgina priešintis įtikinėjančiajam ir mokosi pasakyti „ne“. Padrąsinkite bandančiuosius atsisakyti, pasiūlykite jiems prisiminti žmones, kurie galėtų padėti. Tegul pabando priešintis daugiau negu vienam įtikinėtojiui. Aptarkite tai, ką darėte.

Darbas su pratybų sąsiuvinium. Pirmą ir antrą užduotis atlieka visi mokiniai. Pirmoje užduotyje prašoma su draugu aptarti situaciją ir kaip elgtis tokiu atveju. Antroje užduotyje prašoma rasti teisingą sprendimą ir jį nupiešti. Trečioji užduotis – stipresniems mokiniams. Joje vaikai iš pateiktų variantų pirmame stulpelyje pažymi, kaip jie dažniausiai elgiasi. Tada, pasitarę su draugu, parenka ir pažymi antrame stulpelyje, kaip elgtis būtų teisinga.

Integracija

Lietuvių kalba: „Pupa“. *Kelias ir gatvė.*

Pasaulio pažinimas: „Gilė“. *Kodėl kartais reikia pasakyti „ne“?*

Literatūra

G. Beinoriūtė, G. Storpirštis. *Laiškai Karaliui. Pamoka.* V., 2003. P. 39.

Gyvenimo įgūdžių ugdymas. Pradinės klasės. ŠCA. V., 2004.

Refleksija

Pojūčiai

Veiklos ir santykių sritys: Aš – *Asmuo* (saviugda ir savisauga).

Bendrosios programos: mokinių pasiekimai.

Ugdoma nuostata: džiaugtis tuo, kad esu apdovanotas nuostabiomis galiomis -- patiriu, kas gera ir gražu.

1.3. Pastebėti, kiek daug kasdien patiriu gražių ir gerų dalykų.

1.3.1. Pateikti pavyzdžių, ką gero ir malonaus patiriu kasdien savo pojūčiais.

Reikšminiai žodžiai: *pojūtis, rega, klausa, lytėjimas, skonis, uoslė.*

Mokymo uždaviniai

Mokymosi uždaviniai

- Remdamiesi vadovėlio medžiaga, išvardija 5 pojūčius.
- Remdamiesi asmenine patirtimi ir žaidimais, pasako 1–2 pavyzdžius, ką gero ir malonaus patiria kiekvienu savo pojūčiu.

Pamokai reikalingos priemonės

2–3 nuotraukos arba paveikslėliai su gražiais vaizdais, gėlės žiedas ir pan.(rega); melodijų, garsų, balsų įrašai (klausa); uždaras krepšelis su įvairiais daiktais (lytėjimas); obuolys, citrina, duona (uoslė); druska, cukrus (skonis). Daiktus pojūčiams nustatyti mokytojas pasirenka pats.

Siūloma veikla ir idėjos

Pamokos pradžioje mokytojas atlieka kelis veiksmus, skirtus įvairiems pojūčiams nustatyti. Uoslės pojūčiui nustatyti naudoja citriną, obuolį ar pan. Visi vaikai užsimerkia, mokytojas duoda pauostyti kvepiantį daiktą. Paskui klausia, kaip vaikas suprato, koks tai daiktas. Pojūčio pavadinimas parašomas lentoje (uoslė). Regos pojūčiui nustatyti mokytojas rodo nuotraukas arba paveikslėlius. Vaikai pasako, kas tai, ir kaip suprato, kas tai yra. Pojūtis įvardijamas ir užrašomas lentoje (rega). Skonio pojūčiui nustatyti mokytojas pasirenka kelis vaikus, paprašo juos užsimerkti ir duoda paragauti skirtingų maisto produktų (obuolio, citrinos, duonos, druskos, cukraus). Vaikai pasako, kokie tai produktai ir kaip jie tai suprato. Identifikuotas skonio pojūtis užrašomas lentoje. Klausos pojūčiui nustatyti mokytojas leidžia garso įrašus arba naudoja daiktus, sukeliančius garsą. Visi vaikai prašomi užsimerkti ir įvardyti išgirstus garsus. Galima žaisti žaidimą: „Atspėk, kas pasakė labas!“ Reikia atspėti, kuris klasės draugas pasakė „labas“. Pojūtis užrašomas lentoje (klausa). Lytėjimo pojūčiui nustatyti mokytojas naudoja uždara krepšelį (dėžutę) su įvairiais daiktais. Pasirinktas mokinys prašomas užsimerkti, ištraukti iš krepšelio daiktą ir, jį apčiuopinėjęs, pasakyti, kas tai yra. Basa pėda ir užsimerkus liečiamas koks nors daiktas (šepetys, šlapias kempinė ir t. t.). Vaikas turi nustatyti, koks tai daiktas. Identifikuotas lytėjimo pojūtis užrašomas lentoje. Akcentuojama, kad lytėjimo pojūtis gali būti juntamas visu kūno paviršiumi.

Darbas su vadovėliu. Žiūrėdami į paveikslą, mokiniai pasako kūno dalis, kurios padeda nustatyti 5 pojūčius. Pakartojami pojūčių pavadinimai.

Pokalbis. Ką gero ir malonaus leidžia pajusti mūsų 5 pojūčiai? Pabrėžiama, jog pojūčiai padeda išvengti nelaimių, pavyzdžiui: girdžiu mašinos signalą – pasitraukiu, jaučiu šaltį – apsirengiu ir t. t. **Darbas su pratybų sąsiuvinio.** 1 ir 2 užduotis atlieka visi, 3 ir 4 užduotis atlieka stipresni mokiniai.

Žaidimas „Atspėk, kas tai“. Susėsti ratu, užsimerkti. Mokytojas vienam paduoda nedidelį daiktą ir prašo jį tylomis ištyrinėti ir perduoti šalia sėdinčiam vaikui. Vėliau visi pasako, kokį daiktą jie čiuopinėjo. Daiktą mokytojas visiems parodo.* Jeigu daiktas sunkiai atspėjamas, galima paprašyti, kad vaikas, gavęs daiktą, garsiai jį apibūdintų.

Idomosios užduotys. Nublizgink valgomąjį šaukštą ir pažiūrėk į savo veido atspindį išgaubtoje šaukšto pusėje. Pasakyk, ką matai. Dabar atversk šaukštą kita puse. Pasakyk, ką matai.

Iškirpk vienkartinės popierinės taurės dugną ir plačiuoju galu priglausk prie draugo krūtinės, prie kitos jos galo priglausk ausį; taurės rankomis neliesk. Išgirsi garsiai plakančią draugo širdį.

Metro ilgio siūlo viduryje pririšk šakutę. Abu siūlo galus apvyniok aplink savo pirštus ir įkišk juos į ausis. Tegu šakutė atsitrenkia į kokią nors kietą daiktą. Įdėmiai klausyk.

Integracija

Lietuvių kalba: „Pupa“. *Aš jaučiu...* Matematika: „Riešutas“. *Geometriniai kūnai.*

Refleksija

Mano jausmai

Veiklos ir santykių sritys: *Aš – Asmuo* (saviugda ir savisauga); *Aš – Tu* (dialoginis bendravimas).

Bendrosios programos: mokinių pasiekimai

Ugdoma nuostata: suvokti savo jausmus – esu gyvas, todėl jaučiu; visi jausmai – lengvi ir sunkūs – yra reikalingi. Stengtis matyti, girdėti ir suprasti kitą.

1.4. Atpažinti pagrindinius jausmus ir pagal išgales aiškintis, kas juos sukėlė.

1.4.2. Žinoti elementariausias svarbiausių jausmų priežastis.

2.1. Atpažinti elementarius nežodinės kalbos (veido, išraiškos, laikysenos) pranešimus. Suprasti kito būseną, gebėti užjausti ar palaikyti.

2.1.1. Žinoti, kad žmonės daug pasako ir be žodžių, tik reikia atidžiau įsiziūrėti į juos.

Reikšminiai žodžiai: *jausmas, džiaugsmas, liūdesys, baimė, pyktis, kaltė, pavydas, nuostaba.*

Mokymo uždaviniai

Mokymosi uždaviniai

- Žiūrėdami vadovėlio iliustracijas, pasako 4–6 dažniausiai patiriamus jausmus.
- Laikraščiuose randa 1–2 kurį nors jausmą išreiškiančias nuotraukas, pasako 1–2 išorinius (kūno kalbos) požymius, rodančius tą jausmą.
- Stebėdami vaidinimą, atpažįsta, ką jaučia kitas žmogus.
- Pasidaliję grupėse patirtimi, pasako 1–2 nusiramino būdus.

Pamokai reikalingos priemonės

Laikraščiai ir žurnalai su nuotraukomis; žirklys, klijai, didelis popieriaus lapas, kuriame nubraižyta 5–7 dalių lentelė jausmams įrašyti. Klasė suskirstoma į grupes po 4–5 mokinius. Žaidimui reikės kortelių su įvairiomis jausmus sukeliančiomis situacijomis (žr. *Mokytojo knygos* prieduose).

Siūloma veikla ir idėjos

Pokalbis (gali būti darbas grupėmis po 4–5). Vaikai vardija ir parodo (suvaicina vienas kitam) žinomus jausmus.

Darbas su vadovėliu. Aptariamos vadovėlio atlankos pirmojo puslapio iliustracijos.

1. Kas vaizduojama šiame paveiksle?
2. Kaip jaučiasi berniukas žaliomis kelnėmis (vaikai sugalvoja vardą, prasidedantį požymio (žalias) garsu, pvz., Ž (Žilvinas)? Ž (Žilvinas) yra (pvz., piktas).
3. Parodykite vieni kitiems, kaip jūs atrodote, kai pykstate.
4. Kas paveiksle rodo, kad jis taip jaučiasi? (Pakelti antakiai, sugniaužti kumščiai ir t. t.)
5. (Žilvinas) yra (piktas), vadinasi, jis nėra (linksmas, išsigandęs ir t. t.)

Visos iliustracijos aptariamos ta pačia tvarka: kas vyksta; koks patiriamas jausmas; jausmo pavaizdavimas; kūno kalbos ženklai; kokio jausmo nepatiria.

Darbas grupėmis. Vaikai dirba grupėmis po 4–5. Grupė išsirenka vieną daugiausia bėdų keliantį jausmą (pvz., pyktį). Grupės lyderis (skaitantis mokinytis) prašo visus grupės narius atsakyti į atlankoje pateiktą 1 klausimą apie grupės išsireinktą jausmą. Vėliau atsakyti į antrą ir t. t. Atsakiusi į 4 klausimą, grupė randa 1–2 nusiramino būdus. Vienas grupės narys pristato visiems, kokius būdus pasiūlė vaikai.

Darbas su papildoma medžiaga. Mokytojas prašo vaikų išvardyti, kokius jie žino jausmus. Vaikai vardija jausmus, mokytojas juos rašo dideliame popieriaus lape, padalytame į šešias dalis. Vartydami laikraščius ir žurnalus, vaikai randa, iškerpa ir priklijuoja surašytus jausmus atspindinčias nuotraukas (didesnės nuotraukos klijuojamos plakate, mažesnės – pratybų sąsiuvinuose). Plakatas kabo kelias savaites, ir vaikai nuolat jį papildo.

Darbas su pratybų sąsiuvinium. 2 užduotis pratybų sąsiuvinyje skiriama gabesniems mokiniams (patiriamas jausmas – nuostaba).

Žaidimas „Atspėk jausmą“. Vaikai suskirstomi į dvi grupes. Kiekvienos grupės nariai sugalvoja situaciją, susitaria, kas ir kokį jausmą vaizduos. Grupės atstovas rodo kitai grupei tam tikrą jausmą. Antrosios grupės nariai turi atspėti vaizduojamą jausmą. Kai atspėjama, aptariama, iš kokių požymių atpažino vaizduojamą jausmą. Po to grupės keičiasi vaidmenimis.

Integracija

Lietuvių kalba: „Pupa“. *Pusė sūrio. Mano džiaugsmas.*

Pasaulio pažinimas: „Gilė“. *Kas džiugina žmones?*

Literatūra

Socialinių įgūdžių ugdymo vadovas. Pedagoginis psichologinis centras. V., 2001.

Refleksija

Būna linksma, būna liūdna...

Veiklos ir santykių sritys: *Aš – Asmuo* (saviugda ir savisauga);
Aš – Tu (dialoginis bendravimas).

Bendrosios programos: mokinių pasiekimai.

1.4. Atpažinti pagrindinius jausmus bei nuotaikas ir pagal išgales aiškintis, kas juos sukėlė. Mokėti padėti sau ir kitiems išgyvenant neigiamus jausmus.

1.4.2. Žinoti elementariausias pagrindinių jausmų priežastis.

1.4.3. Suprasti, kad jokia nuotaika netrunka amžinai, ir žinoti paprasčiausius neigiamos nuotaikos pakėlimo būdus.

2.5. Išdrįsti kreiptis į kitus pagalbos. Pastebėti, kam reikia paramos, ir padėti.

2.5.1. Suprasti, kad visi žmonės kartais būna silpni ir bejėgiai; kad prašyti pagalbos nėra gėda.

Reikšminiai žodžiai: *mintis, jausmas, nuotaika.*

Mokymo uždaviniai

Mokymosi uždaviniai

- Remdamiesi savo patirtimi, geba paaiškinti tam tikrą jausmą sukėlusias priežastis (įvykius, mintis).
- Remdamiesi savo patirtimi ir vadovėlio iliustracija, geba paaiškinti, kokius jausmus jaučia būdamas prastos arba geros nuotaikos, būdamas liūdnas arba linksmas.
- Remdamiesi savo patirtimi, vadovėlio ir pratybų medžiaga, pasako 1–2 būdus, kaip pradžiuginti liūdinį žmogų.

Pamokai reikalingos priemonės

„Kiškio nuotaikos“ trys stiklinės su vandeniu, sauja blizgučių, sauja smėlio ar žemių, šaukštelis ar pagaliukas.

Siūloma veikla ir idėjos

Pratimas „Kiškio nuotaikos“. Tikslas: padėti suprasti ryšį tarp jausmų ir minčių, parodyti, kaip svarbu savo jausmais pasidalyti su kitais. Susėskite ratu ir atidžiai išklauskite pasakojimą.

Viename nuostabiame miške, kur daug didelių medžių, laukymių ir linksmų upelių, gyvena kiškis. Tas kiškis – ypatingas: jis moka galvoti, labai mėgsta mokytis ir žino visų gėlių ir medžių pavadinimus, pažįsta spalvas. Įdomiausias dalykas – to kiškio mintys. Kartais jos būna labai linksmos ir greitos kaip fejerverkas – tada viskas aplinkui jam atrodo gražu ir miela. Jis tuomet galvoja, kad yra pats nuostabiausias, geriausias, gudriausias kiškis visame miške. Taigi jis yra geros nuotaikos ir nori, kad ši būseną tęstų kuo ilgiau. (*Paimti stiklinę su vandeniu, įberti blizgučių ir pamaišyti.*)

Bet jo mintys ne visada tokios. Kartais jos – ramios kaip ežero paviršius ir labai šviesios kaip giedras vasaros dangus. Tada jam labai gera, jis pasitiki savimi, jo mintys ramios ir aiškios. (*Parodyti stiklinę su vandeniu.*)

O kartais kiškis jaučiasi blogai. Tada jis galvoja apie ką nors nemalonus, negero. Jo mintys tada būna panašios į purviną balą, tamsios ir baisios. Kiškis tokias mintis vadina bjauriomis. Kai jį užplūsta šitokia nuotaika, jis jaučiasi tiesiog nelaimingas ir nori, kad tokia nuotaika kuo greičiau praeitų. (*Paimti stiklinę su vandeniu, įberti žemių ir pamaišyti.*)

Tada kiškis be galo nori su kuo nors pasišnekėti, bet nedrįsta pats prieiti, nes bijo kitus užkrėsti bloga savo nuotaika. Be to, kiškis nežino, ar jis išvis kam nors rūpi ir yra įdomus...

Darbas su vadovėliu. Mokiniai uždengia vieną kiškučio pusę ir pasako, ką žvėrelis jaučia ir kokios mintys galėjo sukelti šiuos jausmus. Tą patį atlieka uždengdami kitą kiškučio pusę. Tada aiškinasi, apie kokius jausmus kiškiui būtų lengva kalbėti, o apie kokius sunku. Vaikai sugalvoja būdų, kaip pralinksinti liūdinį kiškučių. Daroma išvada, kad, norint padėti kitam, reikia suprasti, ką mąsto, jaučia ir ko nori kitas žmogus. Ne visada lengva suprasti, kaip jaučiasi kitas, todėl turime kalbėti apie savo jausmus, norus, mintis ir jas sukėlusius įvykius.

Aptariama iliustracija antrajame puslapyje, atsakoma į klausimus. Remdamiesi savo patirtimi, vaikai pasakoja, kas jiems dažniausiai padeda, kai būna liūdna, pikta, neramu. Pasakoja, kaip jie patys pralinksmino liūdinti. **Darbas su pratybų sąsiuviniu.** Pirmoji užduotis skirta įvykio ir jausmo sąsajoms nustatyti, ją atlieka visi mokiniai. Trečioji užduotis – vaizduoja ryšį tarp įvykių ir jausmų, ieško būdų, kaip padėti kitam. Pirmąją ir trečiąją užduotis atlieka visi. Kryžiažodį (2 užduotis) sprendžia stipresnieji mokiniai. Sprendžiant kryžiažodį vaikams patariama pasinaudoti pamokos „Mano jausmai“ pirmąją vadovėlio atlangą jausmams įrašyti.

Integracija

Lietuvių kalba: „Pupa“. *Mano paukštelis.*

Pasaulio pažinimas: „Gilė“. *Kaip galiu tau padėti?*

Literatūra

Iš kn. *Socialinių įgūdžių ugdymo vadovas*. Pedagoginis psichologinis centras. V., 2001. P. 51.

Refleksija

Kaip susidraugauti su baime?

Veiklos ir santykių sritys: *Aš – Asmuo* (saviugda ir savisauga).

Bendrosios programos: mokinių pasiekimai.

Ugdoma nuostata: suvokti savo jausmus – esu gyvas, todėl jaučiu; visi jausmai – lengvi ir sunkūs – yra reikalingi.

1.4. Atpažinti pagrindinius jausmus bei nuotaikas ir pagal išgales aiškintis, kas juos sukėlė. Mokėti padėti sau ir kitiems išgyvenant neigiamus jausmus (baimę, liūdesį, pyktį).

1.4.1. Suprasti, kad jausmai skiria žmogų nuo akmens, o jų kaita būtina kaip metų laikų ar orų kaita gamtoje.

1.4.2. Žinoti elementariausias pagrindinių jausmų priežastis.

1.4.3. Suprasti, kad jokia nuotaika netrunka amžinai, ir žinoti paprasčiausius neigiamos nuotaikos pakėlimo būdus.

Reikšminiai žodžiai: *baimė, drąsa.*

Mokymo uždaviniai

Mokymosi uždaviniai

- Remdamiesi vadovėlio medžiaga bei atlikę pratybų užduotis, pasako 1–2 pavyzdžius, kada baimė padeda, kada ji trukdo.
- Išvardija 2–3 būdus, kaip susitvarkyti su baime.

Siūloma veikla ir idėjos

Pokalbis. Pamoką pradedame klausimu: „Ką reiškia būti drąsiam?“ Ar drąsūs žmonės ko nors bijo? Ar visada drąsa mums padeda? Pvz.: plaukti kuo giliau į ežerą, bėgti per gatvę. Prieinama prie išvados, kad baimė ne visada yra blogai, nes ji verčia susimąstyti. Mokytojas paaiškina, kad yra ir kitokia baimė: kai bijai dalykų, kurie iš tiesų nėra jau tokie baisūs. Tada paprašomi pakelti rankas tie mokiniai, kurie bijojo pirmą kartą eiti į mokyklą. O kaip dabar įvertintų tokią baimę? Kurie, būdami maži, bijojo užmigti tamsoje ar likti vieni namuose? Ir pan. Paprašoma pakelti rankas tuos vaikus, kurie dabar bijo eiti į mokyklą ir pan. Diskutuojama, kodėl dabar dauguma vaikų (ar visi) nebijo dalykų, kurie anksčiau kėlė baimę.

Darbas su vadovėliu. Aptariama iliustracija, atsakoma į klausimus, esančius puslapio apačioje.

Skaitomas atlankos viršuje esantis tekstas. Mokytojas užduoda klausimą: „Kodėl baubas bijo pagalvoti apie tai, kas nutiktų, jei Žemėje dingtų baimė?“ Išsiaiškinama, kad yra dvi baimės rūšys: mus sauganti nuo pavojų ir išdykaujanti baimė. Randama būdų, kaip įveikti išdykaujančią baimę.

Darbas su tekstu. Išsiaiškinus, kuo skiriasi baimės, mokytojas gali perskaityti pasaką „Slibinas“. Paskui kartu su mokiniais panagrinėti, kokia čia buvo baimė: ta, kuri įspėja saugotis, ar ta, kai baubas tiesiog išdykauja. Ko bijojo mergaitė? Kas iš tiesų naktį atsibudusią ją išgąsdino? Kaip mergaitė nugalėjo savo baimę? Diskusijai baigiantis mokytojas galėtų trumpai akcentuoti, kad visada svarbu nuspręsti, kokia tai baimė, ir tada sugalvoti, kaip galima būtų ją įveikti.

Darbas su tekstu. Mokytojas perskaito M. Molickos tekstą. Paskui aptariama, kaip pelytė Pupyte išmokė Zuzią nebijoti. Vaikai paskatinami pasinaudoti pelytės Pupyte patarimais.

Žaidimas „Mano baimė“. Priemonės: dideli ir maži popieriaus lapai, rašikliai, pieštukai.

Vaikai piešia savo baimes. Paprašykite mokinių, kad nupieštų viską, kas juos gąsdina ar kelia nerimą. Tegul kiekvienas papasakoja apie savo baimę. Suskirstykite jų pasakojimus į dvi dalis: tikrovė ir fantazija.

Paprašykite, kad kiti vaikai padėtų nuspręsti, kuri baimė priklauso tikrovei, o kuri – fantazijai. Nuspręskite, kas labiausiai gąsdina ir kodėl. Paprašykite vaikų, kad atsakytų į klausimus: „Kas padeda sumažinti jūsų baimę?“, „Ką jūs darote, kai išsigąstate?“, „Kaip išvengti baimės?“

Žaidimas „Drakonas“. Vaikai iš savo „baimių“ daro drakoną. Vaikų grupelės nupiešia ant balionų drakono dalis. Priklijuoja nupieštą drakoną prie iš vielos išlankstyto karkaso. Padalykite vaikams popieriaus lapelius ir paprašykite, kad jie užrašytų arba nupieštų savo pačią baisiausią baimę (galima ir kitas baimes). Tada „baimes“ prilipdykite prie drakono. Visi kartu sudarykite sąrašą priemonių baimei įveikti. Susprogdinkite savo „išdykaujančio“ Baubo baimes.

Pamokai reikalingos priemonės

Popierius, dažai, viela, balionai ir t. t. drakonui padaryti.

Priemonės: maži lipnūs popieriaus lapeliai, spalviklis, viela, balionai ir kt. drakonui padaryti.

Pastaba. Vaikai per dailės darbelių pamokas gali pasidaryti drakoną iš batų dėžučių – „baimes“ bus galima sudėti į jas.

Darbas su pratybų sąsiuvinium. Mokiniai, atlikdami pirmąją užduotį, turi tą patį paveikslą nuspalvinti, kad vienu atveju jis būtų linksmas, kitu atveju – bausis. Antroje užduotyje pateiktas linksmasis žaidimas su šešėliu.

Idiomioji užduotis „Įmink“. Ponas Šmitas susapnavo košmarą. Jis bėga siaura gatvele, jį vejasi du kaukėti vyrai, kurie nori atimti jo piniginę. Vyrai vis labiau artėja. Staiga Šmitui kelią užstoja dviejų metrų aukščio siena.

Ponas Šmitas lengvai ją perliptų, tačiau kitoje sienos pusėje girdi piktą šuns lojimą. Ką jam daryti?

(*Atsakymas: Atsibusti.*) *B. Adam*

Integracija

Lietuvių kalba: „Pupa“. *Oooi!*

Pasaulio pažinimas: „Gilė“. *Ar visi žmonės jaučia baimę?*

Matematika: „Riešutas“. *Pilyje.*

Literatūra

M. Molicka. *Terapinės pasakos*. V., 2007. P. 73–77.

B. Adam. *Kieti riešutėliai gudrioms galvelėms*. V., 1998.

Gyvenimo įgūdžių ugdymas. Pradinės klasės. ŠCA. V., 2004.

Refleksija

Mandagumo raktas

Veiklos ir santykių sritys: *Aš – Tu* (dialoginis bendravimas).

Bendrosios programos: mokinių pasiekimai.

Ugdoma nuostata: bendrauti mandagiai.

2.3. Mandagiai pasisveikinti, atsisveikinti, padėkoti, ko nors paprašyti; vartoti kreipinį „jūs“ bendraujant su suaugusiu žmogumi.

2.3.1. Paaiškinti, kaip mandagu, o kaip nemandagu kreiptis į kitą žmogų bendraujant (atsižvelgiant į pašnekovą ir situaciją).

Reikšminiai žodžiai: *mandagumas, ačiū, dėkui, prašau, atsiprašau, labas rytas, laba diena, labas vakaras, viso gero, iki pasimatymo, sudiev, labanakt, jūs, tu.*

Mokymo uždaviniai

Mokymosi uždaviniai

- Remdamiesi vadovėlio medžiaga, mokiniai pasako 8–10 mandagumo žodžių.
- Aptarę vadovėlio ir mokytojo klausimus, skiria, kada vartojami asmenvardžiai *jūs* ir *tu*.

Pamokai reikalingos priemonės

Prizas mandagiausiai grupei.

Siūloma veikla ir idėjos

Darbas grupėmis. Mokytojas pamoką pradeda skelbdamas varžybas. Klasė suskirstoma į grupes po 4–5 mokinius. Kiekvienos grupelės mokiniai pasikalba tarpusavyje, prisimindami kuo daugiau mandagumo žodžių. Surengiamos varžybos, kuri grupelė pasakys daugiausia mandagumo žodžių. Ji laimi mandagiausiųjų prizą.

Darbas su vadovėliu. Perskaitoma, kas parašyta vadovėlyje, ir paieškoma, gal yra kokių nors žodžių, kurie buvo neprisiminti. Atsakoma į klausimus. Aptariama, kaip elgtis bibliotekoje. Ar galima brautis be eilės, kaip mandagiai kreiptis į užsiėmusį žmogų. (Atsiprašau, ar galėčiau paklausti?) Aptariama, su kuo ir kaip sveikinamės mokykloje. Koks pasisveikinimas, atsisveikinimas tinka su suaugusiais, su draugais, kas pirmas turi pasisveikinti (jaunesnis, t. y. mokinys).

Darbas su tekstu. Skaitomas V. Misevičiaus apsakymas „Danuko Dunduliuko nuotyčiai“. Pakalbama su vaikais, kad ne tik su pažįstamais, bet ir su nepažįstamais žmonėmis reikia būti mandagiems. Vyresni žmonės ypač verti pagarbos. Į juos reiktų kreiptis *jūs*.

Vaidinimas. Vaikai suvaidina atlankos apačioje pateiktas situacijas. Silpnesnieji suvaidina kairėje pusėje pateiktą situaciją.

Darbas su pratybų sąsiuvinium. Mokiniai turi piešinukams rasti tinkamus tekstus ir suvedžioti juos rodyklėmis.

Integracija

Lietuvių kalba: „Pupa“. *Raktas*.

Literatūra

V. Misevičius. *Danuko Dunduliuko nuotyčiai. Apie mandagumą*. V., 1979. P. 30.

Refleksija

Pakartojau, išmokau

Bendrosios programos: mokinių pasiekimai.

10.6.3.1. Pradinio ugdymo etikos programoje pateikiami mokinių etikos laimėjimų vertinimų rodikliai pagal ugdomosios veiklos sritis. Laimėjimų aprašai padės mokytojui nuspręsti, kiek vaikas jau yra pasiekęs tam tikroje srityje ir ko jis dar turėtų siekti. Nesiūloma fiksuoti vien tik mokinių žinių kiekio ar formaliai įvertinti vertybines nuostatas, o stebėti ir formuojamuoju vertinimu skatinti kiekvieno mokinio motyvaciją ir aktyvų dalyvavimą etikos pamokose.

Reikšminiai žodžiai: *kartojimas, apibendrinimas, įtvirtinimas, įsivertinimas.*

Mokymo uždaviniai

Mokymosi uždaviniai

- Remdamiesi vadovėlyje pateiktu žaidimu, dirbdami grupėmis, mokiniai pakartoja, apibendrina, įtvirtina žinias, gebėjimus ir nuostatas.
- Remdamiesi pratybų sąsiuvinio esančiomis užduotimis, įsivertina savo darbą per etikos pamokas ir planuoja, ko dar reikėtų mokytis.

Pamokai reikalingos priemonės

Kiekvienai grupei *žaidimo kauliukai* ir kiekvienam vaikui *žaidėjo figūrėlės*. Jeigu mokytojas dirba integruodamas „Šok“ serijos temas, mokiniams pateikia *Mokytojo knygos* prieduose esančias *integracines* „Pakartojau, išmokau“ *pamokų užduotis* (padalija kiekvienai grupei po vieną).

Siūloma veikla ir idėjos

Darbas su vadovėliu. Suformuojamos vaikų grupės po 4--5. Mokiniai žaidžia vadovėlio atlankoje pateiktą esantį kartojimo žaidimą. Baigę žaidimą aptaria, kokios užduotys buvo lengvos, o kokios sunkesnės. Įsivertina, kaip jiems sekėsi dirbti etikos pamokose, aptaria, ko dar reikėtų pasimokyti.

Darbas su pratybų sąsiuvinium. Atlikdami užduotis pratybų sąsiuvinuose, vaikai peržiūri visas trimestro pamokų temas, suskaičiuoja veidelius bei boružėlių spalvas. Susumavę viską, kiekvienas save įsivertina: kaip jautėsi ir kaip sekėsi per etikos pamokas. Žodžiu aptaria, kas pavyko ir kas nepavyko. Stipresni mokiniai svarsto, ką dar norėtų sužinoti ir ko išmokti etikos pamokose.

Atlankos gale mokytojas rašo savo komentarą, naudodamasis mokinių laimėjimų rodiklių lentele.

Integracija

Lietuvių kalba: „Pupa“. *Pupų pramogos.*

Pasaulio pažinimas: „Gilė“. *Sužinojau, pakartojau, išmokau...*

Matematika: „Riešutas“. *Riešutėlių derlius.*

Refleksija

Kalbu telefonu

Veiklos ir santykių sritys: *Aš – Tu* (dialoginis bendravimas).

Bendrosios programos: mokinių pasiekimai.

Ugdoma nuostata: bendrauti mandagiai.

2.3. Mandagiai pasisveikinti, atsisveikinti, padėkoti, ko nors paprašyti ar pasveikinti kitą esant progai; vartoti kreipinį *jūs* bendraujant su suaugusiu žmogumi.

2.3.1 Paaiškinti, kaip mandagu, o kaip nemandagu kreiptis į kitą žmogų bendraujant (atsižvelgiant į pašnekovą ir situaciją).

Reikšminiai žodžiai: *alio, klausau, čia kalba, prašyčiau pakviesti, prašome palaukti.*

Mokymo uždaviniai

Mokymosi uždaviniai

- Remdamiesi vadovėliu bei pratybų sąsiuvinio užduotimis, pasako 2–3 taisykles, kaip mandagiai kalbėti telefonu.
- Remdamiesi vadovėliu, suvaidina mandagų pokalbį telefonu.

Pamokai reikalingos priemonės

Žaislinis telefonas.

Siūloma veikla ir idėjos

Pokalbis. Mokytojas paprašo pakelti rankas tuos vaikus, kurie yra kalbėję telefonu, kurie turi savo mobilųjį telefoną. Pokalbį pradeda konstatuodamas, kad šiais laikais gyvenimas beveik neįsivaizduojamas be telefono. Tačiau tik nedaugelis žmonių susimąsto, kad telefonu naudotis reikia išmintingai – privalu mokėti mandagiai bendrauti, žinoti, kur galima ir kur negalima juo naudotis, kada galima, kada jau negalima skambinti draugams, artimiesiems ar nepažįstamiems. Mokytojas paprašo, kad vaikai pasidalytų turimomis žiniomis, kaip mandagiai naudotis telefonu.

Darbas su tekstu. Mokytojas perskaito pasaką „Apie lėktuvą ir raudoną telefoną“. Diskutuojama, kodėl tetos Petronėlės kelionė buvo tokia sunki. Ką galima būtų padaryti kitaip? Baigiama mintimi, kad plepėti telefonu ilgai negalima, nes kažkas tuo metu negali tau prisiskambinti.

Darbas su vadovėliu. Skaitomi tekstai. Ypatingas dėmesys atkreipiamas į mandagumo žodžius ir frazes. Aptariama, kad nederu skambinti po devintos valandos vakaro, savaitgalį – iki dešimtos ryto. Kada mobilusis telefonas turi būti išjungtas arba išjungtas garsas ir vibracija.

Darbas su tekstu. Mokytojas perskaito M. Vainilaičio eilėrašį „Telefonas ir Sifonas“ ir paklausia, ar tai buvo mandagus pokalbis? Kas elgėsi mandagiai? O kas elgėsi nemandagiai? Iš ko apie tai sprendi? Mokytojas pakalba su vaikais, apie ką derėtų ir ko nederėtų šnekėti telefonu.

Vaidinimas. Vaikai tegul suvaidina mandagų pokalbį telefonu (skambindami draugui, mamai į darbą, užsakydami bilietus į cirką ir pan.).

Vaikai šiam vaidinimui per darbų pamoką gali pasidaryti telefoną.

Darbas su pratybų sąsiuvinio. Pirmojoje užduotyje vaikai turi rodyklėmis sujungti paveikslėlius su pamokančiais žodžiais. Antrojoje užduotyje pažymėti, kada būtina išjungti telefoną ir (ar) jo garsą.

Integracija

Lietuvių kalba: „Pupa“. *Telefonas. Pagalbos telefonas.*

Pasaulio pažinimas: „Gilė“. *Kaip telefonas gelbėja? Matematika: „Riešutas“. Gelbėtojai.*

Literatūra

M. Vainilaitis. *Telefonas ir Sifonas. Lietuvių vaikų poezija.* V., 1980. P. 315.

J. Krzyzanek. *Mandagumo pamokėlės. Etiketas vaikams. Apie lėktuvą ir raudoną telefoną.* V., 2006. P. 42–43.

Refleksija

Pasikalbėjime

Veiklos ir santykių sritys: *Aš – Tu* (dialoginis bendravimas).

Bendrosios programos: mokinių pasiekimai.

Ugdoma nuostata: stengtis matyti, girdėti ir suprasti kitą.

2.1. Mokėti atidžiai, nepertraukiant išklausti, ką sako kitas – draugas ar mokytoja.

2.1.2. Paaiškinti sėkmingo bendravimo prielaidas (kiekvienas turi stengtis išklausti, suprasti ir gerbti kitą).

Reikšminiai žodžiai: *klausytis, suprasti.*

Mokymo uždaviniai

Mokymosi uždaviniai

- Naudodamiesi vadovėlio medžiaga, pasako 3–4 atidaus klausymosi taisykles.
- Atlikdami pratimus, išmoksta atidžiai klausytis.

Pamokai reikalingos priemonės

2 piešimo popieriaus lapai ir flomasteriai. Rekomenduojama mokytojui nusipiešti pokalbio taisyklių plakata, kuris būtų naudojamas nuolatos, norint priminti kurią nors pokalbio taisyklę. Į jį galima įrašyti papildomų pokalbio taisyklių, reikalingų pamokoje: kalbame po vieną; norėdamas kalbėti pakelk ranką ir palauk, kol galėsi kalbėti, netrukdyk kitam klausytis ir kt.

Siūloma veikla ir idėjos

Klausoma, su kuo mėgsti pasikalbėti ir kodėl. Skaitomas tekstas „Braškių desertas“, klausiama, ar pavyko pasikalbėti Alisai su mama. Aiškinamasi, kodėl pokalbis nepavyko.

Darbas su vadovėliu. Prieš išsiaiškindami kiekvieną pokalbio taisyklę, užrašytą ir iliustruotą vadovėlyje, mokiniai atlieka ir aptaria pratimus.

1 pratimas. Darbas poromis. Mokiniai susėda vienas į kitą nugaromis. Vienas pasakoja (pvz., ką veikė vakar), kitas tik klauso. Po 1–2 min. pasikeičiama vaidmenimis. Tikslas: suvokti, kaip sunku kalbėti ir klausyti, kai nežiūrima vienas į kitą; kaip sunku susikalbėti, kai kalba kiti žmonės; kai yra triukšmas.

2 pratimas. Darbas poromis arba viena pora atlieka pratimą prieš klasę. Vienas mokinys-klausytojas atlieka fizinį pratimą (pvz., daro pritūpimus visą klausymosi laiką), kitas mokinys 1–2 min. pasakoja (pvz., kaip praleido savaitgalį). Tikslas: suvokti, kaip sunku klausytis ir kalbėti, kai klausytojas blaškosi, kai užsiimama kitais darbais.

3 pratimas. Du mokiniai sėdi nūsikusę vienas nuo kito, turi flomasterius ir popieriaus lapus piešimui (galima piešti ir lentoje, bet mokiniai neturi matyti vienas kito veido ir piešinių). Vienas piešdamas pasakoja, ką piešia, kitas tik klauso ir bando piešti tą patį, nes negali nieko klausti. Tikslas: suvokti, kad labai svarbu atidžiai klausytis ir galvoti, apie ką kalba pašnekovas.

4 pratimas. Du mokiniai sėdi vienas priešais kitą, mato vienas kito veidą. Jie turi flomasterius ir popieriaus lapus piešimui (galima piešti ir lentoje, bet mokiniai neturi matyti vienas kito piešinių). Vienas piešdamas pasakoja, ką piešia. Kitas klauso, duoda klausimus, jeigu ko nors nesupranta ir piešia tą patį piešinį savo lape. Tikslas: suvokti, kad norėdami tiksliai suprasti, ką sako pašnekovas, turime klausti, kas neaišku.

Darbas su pratybų sąsiuvinium. Mokiniai įtvirtina pokalbio taisykles, sujungdami jas su paveikslėliais.

Norėdami įtvirtinti pokalbio taisykles, naudokite plakata kiekvieną sykį, kai kurios nors jų nesilaikoma.

Stipresni mokiniai sukuria taisyklę paveikslui, kur vaikas bando pertraukti suaugusiųjų pokalbį.

Integracija

Lietuvių kalba: „Pupa“. *Rytoj bus.*

Literatūra

G. Castillo, V. Lepeškieienė. *Braškių desertas // Humanistinis ugdymas mokykloje.* V., 1996.

Socialinių įgūdžių ugdymo vadovas. Pedagoginis psichologinis centras. V., 2001. P. 13–14.

Refleksija

Šventės laukimas

Veiklos ir santykių sritys: *Aš – Mes* (socialiniai santykiai); *Aš – Tai* (santykis su pasauliu).

Bendrosios programos: mokinių pasiekimai.

Ugdoma nuostata: jausti ryšį su bendruomene, kuri drauge švenčia, liūdi, prisimena. Tikėti, kad kiekvienam reikia namų, kuriuos sukuria juose gyvenantys žmonės.

4.1. Aptarti, kaip reikia tvarkytis namuose, kad gyventi būtų jauku. Dalyvauti kuriant ir tvarkant klasės ir mokyklos interjerą bei aplinką.

4.1.2. Papasakoti, kokie namų ruošos darbai yra būtini, kad būtų jauku gyventi.

3.4. Sukurti pasakojimą apie tradicines šventes, kurias švenčia tauta.

3.4.3. Išvardyti tradicines tautos šventes ir bendrais bruožais paaiškinti jų prasmę.

Reikšminiai žodžiai: *šventė, adventas, Kalėdos.*

Mokymo uždaviniai

Mokymosi uždaviniai

- Remiantis vadovėlio iliustracijomis, išvardyti 4–5 darbus, kuriuos reikia atlikti namuose (mokykloje), norint sukurti namų (mokyklos, klasės) jaukumą, pasirengti šventei.
- 2–3 sakiniais paaiškinti advento ir Kalėdų šventės prasmę.

Pamokai reikalingos priemonės

Kalendorius (papildomai galima turėti advento kalendorių).

Siūloma veikla ir idėjos

Darbas su vadovėliu. Remdamiesi vadovėlio tekstu ir iliustracijomis, mokytojas su mokiniais aptaria, kas yra advento metas ir kokius darbelius reikia padaryti, norint sukurti namuose ir mokykloje šventinę nuotaiką (pakabinti arba padėti advento vainiką, pasikabinti advento kalendorių, sukurti bei parašyti sveikinimus, susitvarkyti, pasipuošti, pagaminti dovanas, gražinti skolas, parengti šventinį stalą, atsiprašyti, išskalbti drabužius, nusiprausti ir t. t.).

Aptariant antrą atlankos puslapį išsiaiškinama Kalėdų šventės prasmė – saulės sugrįžimo ir dienos ilgėjimo šventė. Dievo sūnaus Jėzaus gimimo diena. Galima trumpai aptarti prakartėlėje pavaizduotą istoriją. Aiškinimas iliustruojamas liaudies dainų posmais.

Mįslė: Kokie metai trumpiausi? (Naujieji metai).

Darbas su pratybų sąsiuvinium. Atlikdami pratybų užduotis, mokiniai įvardija savo jau padarytus bei planuojamus darbelius laukiant šventės.

Stipresni mokiniai, naudodamiesi kalendoriumi, darbą pradeda nuo antrosios užduoties: langeliuose įrašo mėnesio ir savaitės dienas, paskui atlieka pirmąją užduotį.

Jeigu lieka laiko, atlieka trečiąją užduotį.

Žaidimas „Dieną ir naktį“. Reikia turėti monetą. Klasės arba salės viduryje nubrėžiama linija. Viena pusė bus diena, o kita – naktis. Prie aikštelės galų reikia nubrėžti dar po liniją – ten bus dienos bei nakties dvarai. Ties vidurine linija atsistoja žaidimo vadovas, o iš abiejų pusių išsirikiuoja, pasisukę vieni į kitus nugara, dieninukai ir naktinukai. Vadovas meta monetą. Jei skaičius, jis šaukia: „Diena!“ Tada dieninukai bėga į savo dvarą, o naktinukai apsigrėžia ir juos gauda. Jei pagauna nespėjusį parbėgti namo, pasiima ir nusiveda į savo dvarą. Jei moneta nukrinta herbo puse, vadovas šaukia: „Naktis!“ Tada naktinukai bėga į savo dvarą, o dieninukai juos gauda. Laimi tie, kurie daugiau sugauda.

Integracija

Lietuvių kalba: „Pupa“. *Puošiu eglutę. Mano Kalėdų meduoliai.*

Pasaulio pažinimas: „Gilė“. *Kodėl puošu eglutę?*

Matematika: „Riešutas“. *Prie Kalėdų eglutės.*

Literatūra

A. Bareikytė. *Metų knygelė*. V., 1997. P. 87.

Refleksija

Tikras draugas

Veiklos ir santykių sritys: *Aš – Tu* (dialoginis bendravimas).

Bendrosios programos: mokinių pasiekimai.

Ugdoma nuostata: norėti draugauti, dalytis ir dovanoti.

2.2. Gebėti užmegzti nesavanaudišką draugystę. Pastebėti ir vertinti draugų gerąsias savybes, priimti juos kitokius nei aš.

2.2.1. Pateikti pavyzdžių, kaip galima susidraugauti, koks elgesys palaiko ir koks ardo draugystę.

2.2.2. Iš pasakų, filmų vaikams ar savo patirties apibūdinti, kas būdinga geriems draugams (draugu galiu pasitikėti ir jo neapvilti; draugas nebūtinai panašus į mane; draugų pomėgiai gali skirtis, bet jie moka dalytis ir vienas kitam padėti).

Reikšminiai žodžiai: *pasitikėti, neapvilti, padėti, panašus, skirtingas.*

Mokymo uždaviniai

Mokymosi uždaviniai

- Remdamiesi patirtimi ir vadovėlio tekstu „Du draugai“, 2-4 sakiniais apibūdina, koks yra tikras draugas.
- Pasikalbėjęs su draugu, pasako 2–4 sakinius, kuo jie yra panašūs ir kuo skiriasi.
- Atlikdami užduotis pratybų sąsiuvinyje pažymi tikram draugui būdingas savybes ir įvertina save kaip draugą.

Pamokai reikalingos priemonės 5–6 lengvos plunksnelės žaidimui.

Siūloma veikla ir idėjos

Pokalbis. Koks yra tikras draugas? Vaikai vardija draugo savybes, jos užrašomos lentoje.

Darbas su vadovėliu. Vadovėlio paveikslo analizė: kas vaizduojama paveiksle, kas vyksta? Kas dar pastebėjo ką nors tokio, ko kiti nepastebėjo? Kas verčia tave taip manyti? Aptariami klausimai: kuo skirtingi ir kuo panašūs paveikslo vaikai, kas gali tapti draugu.

Darbas su tekstu. Skaitomas tekstas apie du draugus, sutariama, kad tikras draugas nepaliks nelaimėje, padės, patars.

Darbas poromis. Vaikai suranda savo ir draugo panašumų ir skirtumų. Juos pasako. Visi kartu išsiaiškina, kodėl skirtingi ir panašūs žmonės gali būti geri draugai.

Darbas su pratybų sąsiuvinium. Visi vaikai pažymi lentelėje savo, kaip draugo, savybes ir pageidaujamas draugo savybes. Mokantys rašyti vaikai papildoma lentelę savo sugalvotomis draugo savybėmis ir randa atsakymą į klausimą: koks aš turėčiau būti draugas, norėdamas susirasti tikrą draugą. („Aš“ savybės turėtų artėti prie pageidaujamo draugo savybių.) Sunkiau rašantys vaikai atlieka 3 užduotį – nuspalvina ir pasako skirtumus bei panašumus.

Žaidimas „Skrajojanti plunksna“. Žaidėjai grupėmis po 5–6 susėda ratu, susiglaudžia. Vienas paima plunksną ir papučia, kad ši pakiltų į orą. Žaidėjas, prie kurio priartėja plunksna, turi stengtis pūsdamas išlaikyti ją ore. Tas, kuris nesugeba plunksnos išlaikyti ore ir ši nukrinta ant žemės, turi mokėti „baudą“: padainuoti, pamėgdžioti gyvūną ir t. t.

Žaidimas „Slaptasis draugas“. Mokiniai užrašo savo vardą lapelyje, jį suvynioja ir sumeta į dėžutę. Kiekvienas išsitraukia slaptą draugo vardą (niekam jo nesako) ir visą dieną juo neįkyriai rūpinasi. Po pamokų arba kitą rytą klasėje aptariama ir išsiaiškinama, kas buvo slaptieji draugai. Mokiniai pasako, iš kokių poelgių atpažino slaptąjį draugą. Jei nežino, bando spėti. Pabaigoje visi neatpažintieji pasisako, kieno slaptuoju draugu buvo. Žaidimą reikėtų žaisti keletą savaičių. Tai padeda geriau pažinti vienas kitą, rūpintis kitu, pastebėti ir įvertinti kito rūpestį.

Tekstas (analizuojamas susiejant su žaidimu „Slaptasis draugas“, jei kyla paslapties išsaugojimo problemų).

Integracija

Lietuvių kalba: „Pupa“. *Aš ir mano draugai. Ar lengva draugauti?*

Pasaulio pažinimas: „Gilė“. *Ar sunku būti draugu. Matematika: „Riešutas“. Smagu su draugu.*

Literatūra L. Tolstojus. *Vaikams. Du draugai.* V., 1978. P.161.

Refleksija

Kodėl meluoti negerai?

Veiklos ir santykių sritys: *Aš – Tu* (dialoginis bendravimas).

Bendrosios programos: mokinių pasiekimai.

Ugdoma nuostata: norėti draugauti, dalytis ir dovanoti.

2.2. Gebėti užmegzti nesavanaudišką draugystę.

2.2.1. Pateikti pavyzdžių, koks elgesys palaiko draugystę ir koks griauna.

2.2.2. Iš pasakų, filmų vaikams ar savo patirties nurodyti, kas būdinga geriems draugams (draugu galiu pasitikėti ir jo neapvilti).

Reikšminiai žodžiai: *pasitikėjimas, melas.*

Mokymo uždaviniai

Mokymosi uždaviniai

- 2–3 sakiniais paaiškina, kodėl meluoti negerai.
- Pateikia draugystę stiprinančio elgesio pavyzdį ir griaunančią melo galią.

Siūloma veikla ir idėjos

Mokinių klausama, ar yra jiems tekę meluoti. Kodėl jie melavo? Kaip jie jautėsi meluodami? Kokios buvo melo pasekmės? Prieinama prie išvados, jog melas anksčiau ar vėliau išaiškėja.

Darbas su vadovėliu. Skaitomas vadovėlio tekstas. Užduodami klausimai: kodėl piemenėlis melavo? (Jam buvo nuobodu, jis šitaip bandė pajuokauti.) Kas nutiko pamelavus pirmą kartą? Kas nutiko pamelavus antrą kartą? Kas nutiko, kai piemenėlis iš tikrųjų šaukėsi pagalbos? Daroma išvada, jog dažnai meluojančiais niekas nebepasitiki net tada, kai jie sako teisybę. Aptariama, kaip jaučiasi žmogus, sakantis tiesą, bet juo niekas nebetiki.

Žaidimas „Voratinklis“. Sustoja į ratelius po 5–6 vaikus, ištiesia rankas prieš save ir lėtai judėdami į centrą susikimba rankomis. Lįsdami pro pakeltas rankas arba perlįpdami per jas, bando išpainioti voratinklį taip, kad mokiniai vėl sustotų į tvarkingą ratą. Jokiu būdu negalima paleisti rankų. Vaikai turi numatyti ir tartis dėl atliekamų veiksmų.

Žaidimo aptarimas: meluodamas žmogus susipainioja pats ir supainioja kitus. Galiausiai melas išaiškėja – išlenda yla iš maišo.

Skaitomas eilėraštis, aptariamos patarlės vadovėlyje.

Darbas su pratybų sąsiuvinium. Atliekamas pratimas. Numatomi melo padariniai. 1 ir 2 užduotį atlieka visi. Stipresni mokiniai iškerpa ir sudėlioja patarlę apie melą: „Yla išlindo iš maišo“.

Integracija

Lietuvių kalba: „Pupa“. *Pusė sūrio. Mano džiaugsmi.*

Pasaulio pažinimas: „Gilė“. *Kas džiugina žmones?*

Literatūra

K. Kubilinskas. Buvo buvo kaip nebuvo. V., 1999.

Refleksija

Nebūk ožiukas

Veiklos ir santykių sritys: *Aš – Tu* (dialoginis bendravimas).

Bendrosios programos: mokinių pasiekimai.

Ugdoma nuostata: be reikalo nesiginčyti ir neskaudinti kitų. Nebijoti prašytis pagalbos ir norėti padėti kitam.

2.4. Taikiai spręsti ginčus, susitarti, susilaikyti nuo nemalonių žodžių.

2.4.1. Paaiškinti, dėl ko dažniausiai kyla vaikų konfliktai (skirtingos nuomonės, noras pirmauti) ir kaip taikiai juos spręsti (be reikalo nesiginčyti, nesibarti, susitarti ir susitaikyti).

Reikšminiai žodžiai: *ginčas, susitarimas.*

Mokymo uždaviniai

Mokymosi uždaviniai

- Skaitydami vadovėlio tekstą ir aptardami paveikslus, pasako 2–3 priežastis, dėl ko kyla ginčų.
- Naudodamiesi vadovėliu bei pratybų sąsiuvinio užduotimis, pasako 2–3 taisykles, kaip elgtis kilus ginčiui.
- Naudodamiesi „Taikos kilimu“, suvaidina kelis tinkamo elgesio būdus ginčo metu.
- Aptarę vadovėlio klausimus, pasako 1–2 beprasmiško ginčo pavyzdžius.

Pamokai reikalingos priemonės

Kilimėlis arba audeklas (apie 150 cm × 90 cm), kuris galėtų būti nuolatos naudojamas kilus konfliktinėms situacijoms (per dailės pamokas ar pertraukas siūloma vaikams patiems dekoruoti „Taikos kilimą“ audiniui skirtais flomasteriais arba dažais), mažo, pusiau nepadalijamo saldainio ir kitų daiktų, kurių vaikai dažniausiai nepasidalija klasėje.

Siūloma veikla ir idėjos

Mokinių klausama: „Dėl ko dažniausiai susiginčijate (su broliu, su sese, draugais klasėje)?“ Aptarkime, kaip jaučiatės tokių ginčų metu ir po jų?

Darbas su vadovėliu. Skaitomas tekstas, aptariami paveikslai, atsakoma į klausimus. Stipresni mokiniai atlieka užduotį „Baik sakinius“. Aptariamas paveikslas „Taikos kilimas“, atsakoma į klausimus. Atliekant pratimą išsiaiškinama, kam reikalingas „Taikos kilimas“.

Pratimas „Taikos kilimas“. Visi susėda ratu aplink „Taikos kilimą“. Kilimo viduryje mokytojas padeda saldainį. Du savanoriai ateina suvaidinti, kaip būtų galima taikiai išspręsti šį ginčą. Mokytojas sako: „Įsivaizduokite, kad jūs abu labai norite šio saldainio, bet jis yra tik vienas. Nė vienas iš jūsų neturite teisės paprasčiausiai pasiimti jo. Ką daryti?“ Mokytojas prašo per 1–2 min. poromis aptarti sprendimo būdus. Po aptarimo vaikai, sėdintys ant kilimo, suvaidina ginčo sprendimą. Mokytojas klausia, kokius kitokius sprendimo būdus sugalvojo ratu susėdę vaikai. Kviečiamos dar 2–3 poros suvaidinti ginčo sprendimų. Aptariama, kuris sprendimas tinkamiausias, tai porai ir atiduodamas saldainis.

Pratimą galima kartoti su kitokiais (nesidalijamais per pusę) daiktais. „Taikos kilimas“ naudojamas kiekvieną kartą, kai klasėje kyla konfliktinė situacija. Tai padeda įtvirtinti socialinį įgūdį diskusijomis, pokalbiais spręsti kilusias problemas ir konfliktus.

Darbas su pratybų sąsiuvinio. Atlieka pratimą „Taikos kilimas“. 4-oji užduotis skirta stipresniems mokiniams (po paveikslais įrašomi konkretūs veiksmai: nesistumdyk, nešauk, nepyk; galvok, klausykis, kalbėk, tarkis; žaiskime kitą žaidimą ir pan.).

Integracija

Lietuvių kalba: „Pupa“. *Vakar buvo.*

Pasaulio pažinimas: „Gilė“. *Kuo skiriasi žodžiai „vakar“, „šiandien“, ir „rytoj“?*

Matematika „Riešutas“. Ginčas.

Literatūra

Socialinių įgūdžių ugdymo vadovas. Taikos kilimas. PPC. V., 2001. P. 65–66.

E. Drėgva. *Du ožiukai* // A. Grabauskienė. *Gerumo mokyklėlė.* Viltinga. V., 1996. P. 122.

A. Karosaitė. *Kas pirmas? // Gero elgesio pradinė.* E. Vaičekausko leidykla. Panevėžys, 2003. P. 18.

Močiutės pasakos. Kaunas. Aušra. 1998, psl. 96–99.

Refleksija

Moku laimėti ir pralaimėti

Veiklos ir santykių sritys: *Aš – Tu* (dialoginis bendravimas).

Bendrosios programos: mokinių pasiekimai.

Ugdoma nuostata: norėti draugauti, dalytis ir dovanoti.

2.4. Taikiai spręsti ginčus, susitarti, susilaikyti nuo nemalonių žodžių ir veiksmų.

2.4.1. Paaiškinti, dėl ko dažniausiai kyla vaikų konfliktų (skirtingos nuomonės, noras pirmauti) ir kaip taikiai juos spręsti (be reikalo nesiginčyti, nesibarti, susitarti ir susitaikyti).

Reikšminiai žodžiai: *neskaudinti, garbingai laimėti, garbingai pralaimėti.*

Mokymo uždaviniai

Mokymosi uždaviniai

- Remdamiesi vadovėlio tekstu, pasako 2–4 garbingo elgesio pavyzdžius laimėjus ir pralaimėjus.
- Dirbdami grupėmis, suvaidina garbingo elgesio pavyzdį laimėjus ir pralaimėjus.

Siūloma veikla ir idėjos

Vaidinimas. Klasė padalijama į dvi komandas (laimėjusią ir pralaimėjusią, pvz., krepšinio varžybas, kitas vaikų mėgstamas varžybas). Pasitarę suvaidina laimėjusios ir pralaimėjusios komandos elgesį.

Pokalbis. Kokius jausmus jaučia laimėjusieji, pralaimėjusieji? Ką galvoja? Kokie komandų dalyvių veiksmai skaudino, kokie buvo mandagūs? Koks elgesys yra garbingas?

Darbas su vadovėliu. Skaitomas tekstas. Randama garbingo ir negarbingo elgesio pavyzdžių. Aptariama, kas paveikslė iš tiesų laimėjo ir kodėl taip manoma. (Formaliai laimėjo blusa, bet moralinę pergalę pasiekė žiogas.) Galima aptarti, kodėl vaikai mėgsta arba nemėgsta dalyvauti varžybose, žaidimuose, kuriuose yra laimėjusiųjų ir pralaimėjusiųjų. Akcentuojama, kad varžybos yra tik žaidimas, todėl pergalės ar pralaimėjimo nereikėtų per daug sureikšminti, tuo labiau kaltinti varžovų, komandos draugų, teisėjų. **Darbas su pratybų sąsiuvinio.** Pirmąją užduotį atlieka visi. Antroji užduotis skirta sunkiau rašantiems vaikams. Atlikus ją pastebima, kad žaidimo varžovai gali būti patys geriausi draugai. Trečioji užduotis – rašantiems vaikams. Akcentuojama, ką galvoja ir ką sako veikėjai.

Vaidinimas. Klasė vėl suskirstoma į dvi komandas. Pasitarę suvaidina garbingą laimėjusios ir pralaimėjusios komandos elgesį.

Žaidimas „Milžinai ir nykštukai“. Vaikai atsistoja laisva tvarka. Milžinai stovi pakėlę rankas, nykštukai atsitupia. Mokytojas sako: „milžinai“ ir pats pakėlęs rankas tai rodo. Vaikai taip pat rodo milžinus. Mokytojas sako: „nykštukai“ ir atsitupia. Vaikai taip pat rodo nykštukus. Kelis kartus mokytojas rodo tai, ką sako, vėliau pradeda klaidinti – sako: „milžinai“, bet atsitupia. Vaikai turi rodyti teisingai. Suklydę vaikai atsisėda. Svarbu žaisti sąžiningai ir garbingai elgtis suklydus.

Integracija

Lietuvių kalba: „Pupa“. *Mano žaidimai.*

Pasaulio pažinimas: „Gilė“. *Kodėl žmonėms reikia žaidimų?*

Matematika: „Riešutas“. *Žiemos pramogos.*

Literatūra

V. Žilinskaitė. *Ledinė fejė*. V., 1979. P. 140–145.

Refleksija

Negalė

Veiklos ir santykių sritys: *Aš – Tu* (dialoginis bendravimas).

Bendrosios programos: mokinių pasiekimai.

Ugdoma nuostata: norėti bendrauti, dalytis ir dovanoti. Bendrauti mandagiai. Be reikalo nesiginčyti ir neskaudinti kito.

2.2. Gebėti užmegzti nesavanaudišką draugystę. Pastebėti ir vertinti draugų gerąsias savybes, priimti juos kitokius.

2.2.1. Pateikti pavyzdžių, kaip galima susidraugauti, koks elgesys palaiko ir koks – griauna draugystę.

Reikšminiai žodžiai: *negalė, aklas, kurčias, nebylys, kurčnebylys, judėjimo negalė.*

Mokymo uždaviniai

Mokymosi uždaviniai

- Naudodamiesi vadovėlio medžiaga pasako, kas yra negalė ir išvardija 2–4 negales.
- Paaiškina, kaip jaučiasi žmogus su negale ir kaip reikia elgtis su juo.

Pamokai reikalingos priemonės

Skarelė (šalikas) kiekvienam vaikui akims užsirišti.

Siūloma veikla ir idėjos

Pokalbis. Pamokos pradžioje primenama, kiek daug gražių ir gerų dalykų kasdien patiriame savo pojūčiais. Mokytojas pasako, kad ne visi žmonės gali tuo džiaugtis, nes turi tam tikrų negalių. Vaikai, remdamiesi savo patirtimi, pasakoja, ką žino apie žmones su negale.

Darbas su vadovėliu. Apibrėžiama, kas yra negalė ir kokios jos būna. Skaitomas tekstas apie kurčnebylę mergaitę, aptariama, kaip jaučiasi tėtis, susidūręs su vaiko negalia, ką gali ir ko negali kurčnebylė.

Skaitoma antroji teksto dalis, kurioje paaiškėja, kad suteikus specialią pagalbą, neįgalus žmogus gali labai daug. Aptariama, kokios pagalbos ir elgesio iš mūsų tikisi žmonės su įvairiomis negalėmis.

Darbas su pratybų sąsiuvinio. Skaitomas eilėraštis apie aklo berniuko svajones. Vaikai bando įsijausti į aklojo būseną ir užrištomis akimis bando susirasti pieštukus, susiorientuoti pratybų sąsiuvinio puslapyje ir nupiešti tai, ką nori nupiešti berniukas. Baigę piešti aptaria, kaip jautėsi vaikai, kaip pavyko piešiniai, su kokiais sunkumais susiduria akklasis ir kokio elgesio jis tikisi iš mūsų.

Žaidimas. Vaikai sugalvoja, kaip pakeisti mėgstamo žaidimo taisykles taip, kad galėtų jį žaisti vaikas su judėjimo negale, ir pažaidžia tą žaidimą.

Vaikai siūlo, kokį žaidimą gali kartu žaisti vaikai su negale.

Integracija

Lietuvių kalba: „Pupa“. *Aš galiu.*

Pasaulio pažinimas: „Gilė“. *Ką gali visi ir ko negali niekas?*

Matematika: „Riešutas“. *Kino teatre.*

Literatūra

E. De Amicis. *Širdis. Kurčnebylė.* V., 2000. P. 303–307.

F. Mora. *Stebuklingi kailinukai.* V., 1980. P. 128–129.

J. Erlickas. *Aš moku augti.* V., 2003. P. 333.

Refleksija

Ar aš jau didelis?

Veiklos ir santykių sritys: *Aš – Asmuo* (saviugda ir savisauga); *Aš – Mes* (socialiniai santykiai).

Bendrosios programos: mokinių pasiekimai.

Ugdoma nuostata: jaustis atsakingam už savo sveikatą. Priklausyti – tai įsipareigoti ir laikytis taisyklių.

1.5. Atpažinti pavojingas situacijas, elgtis apdairiai,

3.3. Papasakoti, kokioms grupėms (klasės, popamokinės veiklos) ir bendruomenėms (mokyklos, vietos) aš priklausau, kas mane sieja su kitais nariais (bendra veikla, bendri pomėgiai, gyvenamoji vieta) ir kaip tai įpareigoja. Gebėti ištraukti į bendrą veiklą, siekti bendro tikslo.

3.3.2. Suprasti (pateikti pavyzdžių), kad priklausydami grupei turime išmokti atsižvelgti į kitus (derinti savo norus, laiką, veiksmus) ir laikytis susitarimų bei taisyklių.

Mokymo uždaviniai

Mokymosi uždaviniai

- Klausydamiesi mokytojo skaitomo teksto „Mikė milžinas“, randa neatsakingo elgesio pavyzdžių ir 1–2 sakiniiais numato tokio elgesio pasekmes.
- Remdamiesi vadovėlio tekstu, 2–4 sakiniiais paaiškina, ką reiškia „būti dideliui“.
- Remdamiesi savo patirtimi, pasako ar, jų manymu, jie jau dideli, ir paaiškina, kodėl taip mano.
- Atlikdami užduotis, pratybų sąsiuvinuose nurodo, kaip reikia saugiai ir atsakingai elgtis pateiktose situacijose.

Siūloma veikla ir idėjos

Darbas su vadovėliu. Pamoką pradedame klausimu „Ar aš jau didelis“. Minčių lietus. Vaikai sako savo mintis. Mokytojas skaito tekstą „Mikė milžinas“, aptaria nurodytus klausimus ir iliustraciją. Aiškinasi, ar Mikė yra didelis, ir ką reiškia būti dideliui.

Darbas su pratybų sąsiuvinu. Mokiniai numato saugų ir atsakingą elgesį pateiktose situacijose: „Jeigu – tai“. Atsakymus piešia arba užrašo trumpai: „Informacija“, „policija“, „02“, „112“, „ne“. Antroje užduotyje piešia liūdną, piktą, verkiantį ir t. t. veidus. Trečioji užduotis skiriama stipresniems vaikams. Situacijas galima suvaidinti poromis. Antrosios užduoties situacijose svarbu pripažinti suklydus ir atsiprašyti.

Darbas su vadovėliu. Pamokai apibendrinti skaitomas vadovėlio tekstas, įtvirtinama pamokos medžiaga.

Žaidimas „Milžinai nykštukai“ iš temos „Moku laimėti ir pralaimėti“. Sutariama, kad susitarimų ir taisyklių laikymasis parodo žmogaus brandą.

Integracija

Lietuvių kalba: „Pupa“. *Po pamokų. Valanda prie kompiuterio.*

Pasaulio pažinimas: „Gilė“. *Kada pagaliau aš užaugsiu?*

Matematika: „Riešutas“. *Kai būnu vienas. Aš augu ir mokausi.*

Literatūra

V. V. Landsbergis. *Rudnosiuko istorijos*. V., 2004. P. 14–15.

V. Žilinskaitė. *Ledinė fejė*. V., 1979. P. 5–6.

Refleksija

Pakartojau, išmokau

Bendrosios programos: mokinių pasiekimai.

10.6.3.1. Pradinio ugdymo etikos programoje pateikiami mokinių etikos laimėjimų vertinimų rodikliai pagal ugdomosios veiklos sritis. Pasiekimų aprašai padės mokytojui spręsti, kiek vaikas jau yra pasiekęs tam tikroje srityje ir ko jis dar turėtų siekti. Nesiūloma fiksuoti vien tik mokinių žinių kiekio ar formaliai įvertinti vertybinių nuostatų, o stebėti ir formuojamuoju vertinimu skatinti kiekvieno mokinio motyvaciją ir aktyvų dalyvavimą etikos pamokose.

Reikšminiai žodžiai: kartojimas, apibendrinimas, įtvirtinimas, įsivertinimas.

Mokymo uždaviniai

Mokymosi uždaviniai

- Remdamiesi vadovėlyje esančiu žaidimu, dirbdami grupėmis, mokiniai pakartoja, apibendrina, įtvirtina žinias, gebėjimus ir nuostatas.
- Remdamiesi pratybų sąsiuvinio užduotimis, įsivertina savo darbą per etikos pamokas ir aptaria, ko dar reikėtų mokytis.

Pamokai reikalingos priemonės

Vaikai dirba grupėmis po 4–5. Kiekvienai grupei reikės *žaidimo kauliukų*, o kiekvienam vaikui – *žaidėjo figūrėlės*. Jeigu mokytojas dirba integruodamas „Šok“ serijos temas, mokiniams pateikia mokytojo knygos prieduose esančias *integracines* „Pakartojau, išmokau“ *pamokų užduotis* (padalija kiekvienai grupei po vieną).

Siūloma veikla ir idėjos

Darbas su vadovėliu. Suformuojamos vaikų grupės po 4–5. Mokiniai žaidžia vadovėlio atlankoje esantį kartojimo žaidimą. Baigę žaidimą, aptaria, kurios užduotys buvo lengvos, o kurios – sunkesnės. Įsivertina, kaip jiems sekėsi dirbti etikos pamokose, numato, ko dar reikia pasimokyti.

Darbas su pratybų sąsiuvinium. Atlikdami užduotis, vaikai peržiūri visas trimestro pamokų temas, suskaičiuoja veidelius bei boružėlių spalvas. Susumavę viską, kiekvienas save įsivertina: kaip jie jautėsi ir kaip jiems sekėsi etikos pamokose. Žodžiu aptaria, kas pavyko ir kas nepavyko. Stipresnieji mokiniai užrašo, ką dar norėtų sužinoti ir išmokti etikos pamokose.

Atlankos pabaigoje mokytojas rašo savo komentarą.

Integracija

Lietuvių kalba: „Pupa“. *Suskaičiuokim pupeles ir išmoktas raideles.*

Pasaulio pažinimas: „Gilė“. *Sužinojau, pakartojau, išmokau...*

Matematika: „Riešutas“. *Riešutėlių derlius.*

Refleksija

Galiu būti savarankiškas

Veiklos ir santykių sritys: *Aš – Mes* (socialiniai santykiai); *Aš – Tai* santykis su pasauliu

Bendrosios programos: mokinių pasiekimai.

Ugdoma nuostata: tikėti, kad man reikia artimųjų, o jiems reikia manęs. Priklausyti – tai įsipareigoti ir laikytis taisyklių. Tikėti, kad kiekvienam reikia namų, kuriuos sukuria juose gyvenantys žmonės.

3.1. Papasakoti apie savo šeimą; pavaizduoti, kas sieja šeimos narius (meilė, pagarba, pagalba vienas kitam, kartu leidžiamas laikas, įsipareigojimai, švenčių tradicijos ir pan.).

3.1.1. Apibūdinti, kas sieja šeimos narius ir kitų grupių žmones (vertybės, teisės ir pareigos, tarpusavio jausmai ir kt.).

3.3.2. Suprasti (pateikti pavyzdžių), kad, priklausydami grupei turime išmokti atsižvelgti į kitus (derinti savo norus, laiką ir veiksmus) ir laikytis susitarimų bei taisyklių.

4.1.2. Papasakoti, kokie namų ruošos darbai yra būtini, kad būtų jauku gyventi.

Reikšminiai žodžiai: *savarankiškumas, pagalba, įsipareigojimas.*

Mokymo uždaviniai

Mokymosi uždaviniai

- Remdamiesi vadovėlio ir pratybų medžiaga bei asmenine patirtimi, paaiškina, kodėl svarbus bendravimas ir buvimas kartu šeimoje.
- Remdamiesi vadovėlio ir pratybų medžiaga bei asmenine patirtimi, išvardija savo pareigas šeimoje.

Pamokai reikalingos priemonės

Žaislinio televizoriaus maketas, 5 keturkampių paveikslėlių lankstinukas, kurį vaikai turi paruošti namuose. Paveikslėlio išmatavimai maždaug atitinka televizoriaus ekrano dydį.

Siūloma veikla ir idėjos

Darbas su vadovėliu. Kas vaizduojama paveiksle? Kas dar pastebėjo ką nors tokio, ko kiti nepastebėjo? Kas verčia taip manyti? Aptariama, ką berniukas galėtų pats pasidaryti.

Skaitomas pirmasis eilėraščio stulpelis. Vaikų klausama: kas čia ne taip?

Tegu vaikai perskaito temos pradžioje esančią taisyklę ir paaiškina, kaip ją galima pritaikyti eilėraščiui.

Perskaitomas antrasis eilėraščio posmelis ir žiūrima, ar vaikai teisingai pritaikė taisyklę. Vaikai pagiriami, pritaikę taisyklę teisingai.

Perskaitoma antroji taisyklė antrosios atlangos puslapio viršuje. Atsakoma į klausimus, pateiktus vadovėlyje.

Žaidimas „Atspėk mano darbą“. Vaikai pasiskirsto poromis ir be žodžių suvaidina darbą, kurį jie atlieka namuose. Stebintieji bando įspėti, koks tai darbas. Pakalbėkite su vaikais apie darbus namuose: kokius jie mėgsta atlikti, o kokius – ne, kodėl reikia dirbti? Kaip keičiasi atsakomybė žmogui augant? Tegul vaikai pasidalija mintimis, už kokius darbus jie atsakingi savo namuose.

„Šeimos darbų filmukas“. Priemonės: žaislinio televizoriaus maketas, 5 keturkampių paveikslėlių juosta, spalvoti pieštukai, flomasteriai. Pasirengimas: kiekvieną dieną nupiešti po vieną lankstinuko piešinėlį, vaizduojantį kiekvienos savaitės vienos dienos įsimintiniausius bendrus šeimos darbus.

Eiga. Vaikai, kalbėdamiesi apie bendravimą ir nuveiktus darbus, rodo pačių padarytą „savaitės darbų šeimoje“ filmuką. Rodydamas filmuką vaikas pasakoja, kas pasiūlė atlikti darbą ar sumanė kitą veiklą, kas ką darė, kaip tarėsi, kas vadovavo, ką nuveikė, kaip visi jautėsi. Susitariama, kad vaikai gali klausti, o filmuko „režisierius“ atsakyti į įvairius klausimus. Filmukų peržiūra tęsiama, kol yra norinčiųjų. Paskui visi drauge aptaria, kuo ypatingas ir kodėl kiekvienam svarbus bendravimas ir buvimas kartu šeimoje.

Darbas su pratybų sąsiuviniumi. Vaikai sudėlioja daiktus į savo vietas. Skaitantys vaikai atlieka 2 užduotį.

Integracija

Lietuvių kalba: „Pupa“. *Mano mamos daiktai. Mano kambarys. Mano knygelės.*

Pasaulio pažinimas: „Gilė“. *Kokia mano šeima? Matematika: „Riešutas“. Namai namučiai.*

Literatūra

Gyvenimo įgūdžių ugdymas. Pradinės klasės. ŠCA. V., 2004.

Gyvenimo įgūdžių ugdymas. Ikimokyklinis amžius. ŠCA. V., 2004.

Refleksija

Šeimos pasitarimas

Veiklos ir santykių sritys: *Aš – Mes* (socialiniai santykiai).

Bendrosios programos: mokinių pasiekimai.

Ugdoma nuostata: tikėti, kad man reikia artimųjų, o jiems reikia manęs.

3.1. Papasakoti apie savo šeimą; paaiškinti, kas sieja šeimos narius (meilė ir pagarba, pagalba vienas kitam, kartu leidžiamas laikas, įsipareigojimai, švenčių tradicijos ir pan.).

3.1.1. Apibūdinti, kuo šeima skiriasi nuo kitų grupių (jos narių teisės ir pareigos, tarpusavio jausmai, bendras gyvenimas ir kt.).

Reikšminiai žodžiai: *šeima, pagarba, pagalba, teisės ir pareigos.*

Mokymo uždaviniai

Mokymosi uždaviniai

- Geba išvardyti savo šeimos narius, skiria juos nuo giminių.
- Remdamiesi vadovėlio tekstu, geba paaiškinti, kas sieja šeimos narius (meilė, pagarba bei rūpinimasis vieni kitais).
- Atlikdami pratybų užduotį, pasako 2–3 šeimos požymius (meilė, santuoka, tėvų ir vaikų kraujo ryšys, gyvena kartu).

Siūloma veikla ir idėjos

Pokalbis. Mokiniai prašomi trumpai papasakoti apie savo šeimas. Mokytojas, išklausęs pasakojimų, prašo stipresnių mokinių apibendrinti, kas yra šeima, ir pats įvardija pagrindinius šeimos bruožus.

Šiandien „šeimos“ sąvoka dažniausiai vartojama keliomis prasmėmis. Apskritai „šeimą“ galėtume apibūdinti taip:

Šeima – tai *žmonių grupė*, kurią sieja *santuokos, kraujo (giminystės) arba įvaikinimo ryšiai*, patvirtinti įstatymu arba socialiai pripažintos tvarkos, dorovinė *atsakomybė, priedermės ir pareigos, kuri turi ir tvarko bendrą ūkį*. Vyrą ir žmoną sieja santuokos ryšiai, vaikus ir tėvus sieja kraujo arba įvaikinimo ryšiai, kartu gyvenančius giminaičius, tėvus ir vaikus su jais sieja kraujo bei giminystės ryšiai. Visi šeimos *nariai turi gyventi kokioje nors vietoje*, kuri vadinama *namais*. Jeigu šeimoje esama ir kitų šeimos narių, kurių nesieja nei giminystės, nei įvaikinimo ryšiai, bet jie gyvena kartu ir bendrai tvarko ūkį, ši žmonių grupė vadinama šeimyna (G. Skujienė, A. Steponėnienė. 2007).

Mokiniams paaiškinama, kad kiekviena šeima yra ypatinga meilės aplinka: ją dažniausiai sukuria vyras ir moteris, kurie myli vienas kitą, yra susituokę. Bet būna ir kitokių šeimų.

Darbas su vadovėliu. Skaitomas vadovėlio tekstas, išsiaiškinama, kiek žmonių sudaro šeimą, jų giminystės ryšiai, narių tradicijos ir pareigos, pagalba vienas kitam. Galima atkreipti dėmesį ir į šeimos narių tarpusavio jausmus.

Darbas su pratybų sąsiuvinium. Visi mokiniai suplanuoja senelės arba kurio nors kito vyresnio amžiaus šeimos nario poilsio dieną ir papasakoja. Atlikdami antrąją užduotį, mokiniai įrašo vardus ir nuspalvina raudonu pieštuku šeimos narius. Tuščiuose langeliuose įrašo trūkstamus šeimos narius. Stipresni mokiniai įrašo vardus ir nuspalvina žalia spalva gimines (3 užduotis). Visi mokiniai sujungia rodyklėmis su savo vardu žmones, kurie dažniausiai jiems padeda ir kuriems padeda jie (4 užduotis). Greitai dirbantiems mokiniams galima pasiūlyti kitos spalvos rodyklėmis sujungti kitų šeimos narių pagalbos ryšius arba giminaičius sujungti skirtingos spalvos rodyklėmis į atskiras šeimas (5 užduotis).

Integracija

Lietuvių kalba: „Pupa“. *Mažas ir senas.*

Matematika: „Riešutas“. *Mano šeimynėlė.*

Literatūra

V. Misevičius. *Danuko Dunduliuko nuotykių. Šeimos posėdis.* V., 2000.

G. Skujienė, A. Steponėnienė. *Šeimos etika.* V., 2006. P.69–70.

Refleksija

Dovana

Veiklos ir santykių sritys: *Aš – Tu* (dialoginis bendravimas);
Aš – Mes (socialiniai santykiai).

Bendrosios programos: mokinių pasiekimai.

Ugdoma nuostata: tikėti, kad man reikia artimųjų, o jiems reikia manęs.

3.1.2. Paaiškinti, kad šeimos gali būti ir panašios, ir labai skirtingos.

2.3. Mandagiai padėkoti, ko nors paprašyti, ar pasveikinti kitą esant progai.

2.3.1. Paaiškinti, kaip mandagu ir kaip nemandagu kreiptis į kitą žmogų bendraujant (atsižvelgiant į pašnekovą ir situaciją).

Reikšminiai žodžiai: *dovana, meilė, rūpestis*

Mokymo uždaviniai

Mokymosi uždaviniai

- Skaitydami ir analizuodami vadovėlio tekstą, mokiniai pasako 2–3 pačias brangiausias dovanas, kurias jie yra gavę (gyvybė, meilė, šeima ir pan.).
- Aptardami vadovėlio paveikslus ir atlikdami užduotis pratybų sąsiuvinuose, paaiškina, kaip paruošti dovaną (estetika), ir suvaidina, kaip mandagiai ją įteikti (etiketas).

Siūloma veikla ir idėjos

Pokalbis. Klausoma mokinių, kas yra dovana, kokios gali būti dovanos. Visos jų pasakytos idėjos užrašomos lentoje ir apibendrinamos. Daroma išvada, kad brangiausios dovanos yra neįkainojamos ir jų negalima nusipirkti.

Darbas su vadovėliu. Skaitoma vadovėlio teksto pirmoji pastraipa. Aiškinamasi, ar berniukas iš tikrųjų niekada nebuvo gavęs dovanų, ar turėjo žmogų, kuris jam ką nors padovanotų. Toliau skaitomas dialogas, išsiaiškinama, kodėl vaikas nediršo papasakoti savo norų. Akcentuojamas mandagumas ir šeimos finansų galimybės (nemandagu prašyti dovanų, senelė negali nupirkti brangių dovanų).

Dalis mokinių susiduria su šeimoje kylančiomis problemomis (tėvų skyrybomis, nedarbu, neturtu, girtavimu, artimo žmogaus mirtimi ir kt.), jie skaudžiai išgyvena. Su mokiniais kalbama apgalvotai ir neminint asmeniškai.

Toliau skaitomas antrasis vaiko ir senelės dialogas. Aptariama. Pabrėžiama, jog pačios brangiausios dovanos yra šeima, meilė, rūpestis, dėmesys, pačių sukurtos dovanos konkrečiam žmogui. Aptiriamos vadovėlyje esančios iliustracijos, akcentuojamas dovanos įteikimo etiketas ir estetika. Dovana turi būti gražiai supakuota. Atvirukai, piešiniai dovanoms piešiami ant gražaus, švaraus, nesulamdyto ir nesuplėšyto popieriaus. Aptariama, kaip turi būti išdėstytas atviruko tekstas, kaip pasirašoma, kokį naudoti voką.

Pamokos pabaigoje skaitomas ir aptariamas E. Kestnerio tekstas.

Galite suvaidinti dovanos įteikimo ceremoniją.

Darbas su pratybų sąsiuvinu. Atviruko darymas, sveikinimo užrašymas. Atkreipiamas dėmesys į sveikinimo teksto išdėstymo tvarką.

Integracija

Lietuvių kalba: „Pupa“. *Kelionė laiku. Mano gimtadienis.*

Pasaulio pažinimas: „Gilė“. *Kaip užauga giminės medis?*

Matematika: „Riešutas“. *Dingęs laikas.*

Dailė, technologijos: voko bei atviruko darymas.

Literatūra

V. Bubnys. *Dovana. Lietuvių vaikų proza. V., 1977.*

E. Kestneris. *Dvynukės. V., 2005.*

Refleksija

Kodėl man čia gyventi gera?

Veiklos ir santykių sritys: *Aš – Mes* (socialiniai santykiai).

Bendrosios programos: mokinių pasiekimai.

Ugdoma nuostata: jausti ryšį su bendruomene, kuri drauge švenčia, liūdi ir prisimena.

3.4. Gebėti nurodyti vietos bendruomenės (kaimo, miestelio, apylinkės, miesto) tradicines šventes, žymesnius žmones, įvykius ir vietas.

3.4.2. Apibūdinti būdingiausias gyvenamosios vietovės tradicijas, žymiausias žmones bei praeities įvykius ir su jais susijusias vietas.

Reikšminiai žodžiai: *gimtinė, tėvynė, tradicijos.*

Mokymo uždaviniai

Mokymosi uždaviniai

- Remdamiesi vadovėlio medžiaga, 3–4 sakiniais paaiškina, kodėl gera gyventi tėvynėje.
- Atlikę užduotis pratybų sąsiuvinuose, įvardija 3–4 dalykus, kuriais didžiuojasi gimtinės žmonės.

Pamokai reikalingos priemonės

Medžiaga apie gyvenamosios vietos žymius žmones, istorijos, kultūros, gamtos paminklus, šventes ir tradicijas, kuriais didžiuojasi tos vietovės gyventojai.

Siūloma veikla ir idėjos

Klausiama mokinių, kodėl jiems gera gyventi tėvynėje Lietuvoje.

Darbas su vadovėliu. Aptariama vadovėlio atlanka, žemėlapyje esančius paveikslėlius jungia spalvoti takeliai. Keliaudamas takeliu mokinys turi paaiškinti, kas vaizduojama paveikslėliuose. Praėjęs takeliu, turi jį įvardyti (kalba, šeima, šventės, namai, gamta, pramogos įvairiais metų laikais). *Šeimos, gamtos* ir *namų* takeliais siūloma keliauti silpnesniems mokiniams, o *kalbos, švenčių* ir *tradicijų* takeliais – gabesniems. Stipresni mokiniai kviečiami užrašyti takelių pavadinimus lentoje. Išanalizavus visus takelius, apibendrinama, kodėl gera gyventi Lietuvoje.

Skaitomas eilėraštis, aiškinamasi žodžių *tėvynė* ir *gimtinė* reikšmė.

Darbas su pratybų sąsiuviniu. Mokiniai atlieka pratybų užduotis: piešia reikšmingas gimtinės vietas, žmones, šventes, kurias aptaria su mokytoju. Piešimą galima keisti nuotraukų, iškarpų klijavimu arba pasirinkti kitą veiklą mokytojo nuožiūra.

Integracija

Lietuvių kalba: „Pupa“. *Lietuvos herbas. Himnas.*

Pasaulio pažinimas: „Gilė“. *Ką reiškia žodis Lietuva?*

Matematika: „Riešutas“. *Po Lietuvą.*

Literatūra

K. Kubilinskas. *Mažųjų skaitiniai*. Sud. V. Glebuviene, A. Matutis. K., 1986.

Refleksija

Gyvename drauge

Veiklos ir santykių sritys: *Aš – Mes* (socialiniai santykiai).

Bendrosios programos: mokinių pasiekimai.

Ugdoma nuostata: gerbti kitataučius žmones.

3.5. Lyginti savo tautos ir kitų Lietuvoje gyvenančių tautų papročius, išvelgti jų unikalumą.

3.5.1. Paminėti, kokių tautybių žmonės gyvena Lietuvoje.

3.5.2. Apibūdinti kai kuriuos kitataučių, gyvenančių Lietuvoje, papročius, tradicijas.

Reikšminiai žodžiai: *rasė, tauta.*

Mokymo uždaviniai

Mokymosi uždaviniai

- Remdamiesi vadovėlio iliustracijomis, geba papasakoti apie tris žmonių rases.
- Remdamiesi vadovėlio iliustracijomis, pasako, kokių tautybių žmonės gyvena Lietuvoje ir kas juos visus sieja.

Pamokai reikalingos priemonės

Trys permatomi indai, druska, geltonos kruopos, juodieji pipirai.

Siūloma veikla ir idėjos

Darbas su vadovėliu. Mokytojas ir mokiniai skaito vadovėlio tekstą. Atsakoma į teksto klausimą: „Kokių odos spalvų žmonės gyvena Žemėje?“ Išsiaiškinama, jog Žemėje gyvena baltaodžiai, juodaodžiai ir geltonodžiai žmonės. Odos spalva – vienas iš požymių, nustatančių žmonių rasę. Kiti svarbūs požymiai – **plaukų** spalva, kūno sudėjimas ir pan. Aptariamas paveikslas, vaizduojantis trijų rasių žmones:

europidai (Europa, Artimieji Rytai, Šiaurės Afrika, Indija);

mongolidai (Rytų Azijos ir senieji Amerikos gyventojai – indėnai);

negridai (Afrika, senieji Australijos gyventojai).

Paveiksle pavaizduotus vaikus mokiniai priskiria baltaodžių, juodaodžių ir geltonodžių rasėms, paaiškina, pagal kokius požymius priskiria. Rasių mokslinių pavadinimų mokytojas pirmokams neaiškina. Įvardijus rasių skirtumus, aiškinamasi, kuo panašūs visi keturi paveiksle pavaizduoti vaikai. **Pratimas.** Atsineškite tris permatomus indus – į pirmąjį įberkite druskos, į antrąjį – geltonų kukurūzų arba sorų kruopų, į trečiąjį – juodųjų pipirų. Nesakykite vaikams, kas juose yra. Paprašykite papasakoti, kaip kiekviena medžiaga atrodo. Lentoje užrašykite žodžius: „Panašumai“ ir „Skirtumai“, ir nurodykite, kuo jų turinys panašus, o kuo skiriasi. Dabar tokią pat užduotį skirkite mokiniams, bet šį kartą liepkite medžiagas paliesti ir nurodyti panašumus ir skirtumus. Išsiaiškinama, jog tai yra maisto produktai, kurie maitina mūsų kūną, bet yra įvairaus skonio, spalvos. Norint pagaminti gardų patiekalą, visi jie yra būtini.

Užduotis. Prisimink atvejį, kai supratai, jog skiriesi nuo kitų. Apibūdink tą jausmą.

Mokytojas duoda klausimus:

Kaip sutari su klasės draugais, kuriuos laikai panašiai į save ir kuriuos laikai kitokiais?

Kaip atrodytų pasaulis, jei visi žmonės būtų vienodi?

Kuo dar, be išvaizdos, skiriasi pasaulio žmonės? (Jie gyvena skirtingose vietose, kalba skirtinga kalba ir t. t.).

Kokiomis kalbomis dažniausiai tarpusavyje kalbasi Lietuvos gyventojai (tavo klasėje, tavo mieste, tavo kaime, Lietuvoje)? (Rusai – rusiškai, lenkai – lenkiškai, romai – romų kalba ir t. t.). Taip išvardijamos Lietuvoje gyvenančios tautos.

Informacija mokytojams. Tautinė **Lietuvos gyventojų** sudėtis (2008):

- lietuviai – 84,3 %
- lenkai – 6,2 %

- rusai – 5,0 %
- baltarusiai – 1,1 %
- ukrainiečiai – 0,6 %
- žydai – 0,1 %
- latviai – 0,1 %
- kiti – 2,6 %

Remiamasi Lietuvos statistikos departamento 2008 m. duomenimis.

Aptariamas antrosios vadovėlio atlankos paveikslas. Aiškinamasi, kuo dar skiriasi Lietuvoje gyvenančių tautybių žmonės (tautiniai drabužiai, papročiai, šventės, tradiciniai patiekalai, vardai ir pavardės ir t. t.). Aptariant tautų kultūrą, papročius, vertėtų remtis vaikui artimiausia aplinka, t. y. vietos gyventojų tautine įvairove. Jeigu klasėje yra daugiau skirtingų tautybių mokinių, galima surengti tautinių patiekalų vaišes, tų tautų pasakų, dainų popietę ir pan. Labai svarbu rasti, kas sieja skirtingų tautybių žmones, kuo jie panašūs (visi jie gyvena Lietuvoje, saugo, kuria, puoselėja šalį ir t. t.). Prieinama prie išvados, jog tautų įvairovė praturtina mūsų gyvenimą, daro jį įdomesnį, prasmingesnį.

Mokinių klausama, kokiomis Lietuvoje gyvenančių tautų kalbomis jie moka pasisveikinti. Mokiniai vieni kitus pamoko žinomų kalbų žodžių.

Rusų kalba:

здравствуй(те)! – sveikas (-i)!

прощай! – sudie!

до свидания ! – iki pasimatymo!

Lenkų kalba:

Cześć! – labas!

Dzień dobry! – laba diena!

Do widzenia! – iki pasimatymo!

Šalom (*hebr.* „taika“) – šitaip žydai pasisveikina ir atsisveikina.

Šalom aleichem (*hebr.* „taika tau“) – tradicinis pasisveikinimas, atitinkantis lietuvišką „sveikas“.

Darbas su pratybų sąsiuviniiu. Mokiniai pagal veido bruožus bei išvaizdą, aprangos detales nustato, kokios rasės vaikai sėdi rate, ir nuspalvina atitinkamomis spalvomis (balta, rausva, geltona, juoda). Aptariama, kas jungia visus šiuos vaikus.

Integracija

Lietuvių kalba: „Pupa“. *Mano šeima.*

Matematika: „Riešutas“. *Aš šeimoje.*

Literatūra

J. Ivanauskaitė. *Kaip Marsis Žemėje laimės ieškojo.* V., 2004. P. 6.

Refleksija

Mano augintinis

Veiklos ir santykių sritys: *Aš – Tai* (santykis su pasauliu).

Bendrosios programos: mokinių pasiekimai.

Ugdoma nuostata: norėti draugauti – dalytis ir dovanoti. Tikėti, kad kiekvienam reikia namų, kuriuos sukuria juose gyvenantys žmonės.

2.1. Mokėti suprasti kito būseną, gebėti užjausti ar palaikyti.

2.2. Gebėti užmegzti nesavanaudišką draugystę.

4.1.1. Suprasti ir pateikti pavyzdžių, kad skirtingiems žmonėms džiaugsmo teikia skirtingi daiktai, naminiai gyvūnai, augalai.

Reikšminiai žodžiai: *augintinis, rūpestis, atsakomybė.*

Mokymo uždaviniai

Mokymosi uždaviniai

- 2–3 sakiniais apibūdina, koks yra geras šeiminkas.
- Paaiškina, kaip jaučiasi prižiūrimas ir neprižiūrimas gyvūnas.

Pamokai reikalingos priemonės

Mokiniai, laikantys namuose augintinį, galėtų į pamoką atsinešti savo augintinio nuotrauką ar piešinį.

Siūloma veikla ir idėjos

Darbas su tekstu. Mokytojas perskaito pasaką „Apie Pilypą ir strazdanotą mergaitę“. Paskui klasėje aptariama, kas yra atsakomybė prieš gyvūnus. Kodėl be atsakomybės negalima auginti gyvūnėlio?

Pokalbis. Mokiniai trumpai pristato savo laikomus gyvūnėlius. Papasakoja, kas jais rūpinasi. Kokios priežiūros reikalauja jų augintinis?

Darbas su vadovėliu. Aptariami paveikslėliai. Kas vaizduojama paveikslėliuose? Kas dar pastebėjo ką nors tokio, ko kiti nepastebėjo? Kas paveikslėliuose verčia tave taip manyti? Kaip jaučiasi gyvūnėlis? Ką jis mąsto? Apie ką svajoja? Nagrinėjant piešinėlius su katytėmis klausinama: „Kuo skiriasi naktį katytės išgyvenimai ir kai ji šukuojama?“

Atsakoma į klausimus. Skaitoma kita temos atlanka ir atsakoma į klausimus. Silpnesni mokiniai atlieka užduotį, nurodytą vadovėlio atlankos kairės pusės apačioje.

Idėja. Mokytoja gali paskatinti vaikus kaupti informaciją apie namuose laikomus gyvūnus, klasėje drauge užvesti gyvūnų priežiūros informacinę knygą arba stendą, kad kiekvienas prirėkęs galėtų rasti žinių apie jį dominančio gyvūnėlio laikymą.

Darbas su pratybų sąsiuviniu. Pirmojoje užduotyje vaikai turi nupiešti šuniukui įpildo į dubenėlį vandens ar maistuko. Antrojoje užduotyje turi įveikti labirintą.

Integracija

Lietuvių kalba: „Pupa“. *Mano augintinis. Darau lesyklą. Mano paukštelis.*

Pasaulio pažinimas: „Gilė“. *Kokį gyvūnėlį auginsiu? Kur išskrenda gandrai?*

Matematika: „Riešutas“. *Augintinio išdaigos.*

Literatūra

J. Krzyzanek. *Apie Pilypą ir strazdanotą mergaitę // Mandagumo pamokėlės: etiketas vaikams.* V., 2006. P. 46–47.

J. Friedrich. *4 ½ draugo ir „Kalėdų senelių agentūra“.* V., Vaga. 1998. P.11–12.

Refleksija

Gyvasis pasaulis

Veiklos ir santykių sritys: Aš – Tai (santykis su pasauliu).

Bendrosios programos: mokinių pasiekimai.

Ugdoma nuostata: pastebėti, kad pasaulyje yra daugybė stebuklų.

4.2. Domėtis, stebėtis, gėrėtis aplinka. Nurodyti, kas joje yra gražu ir vertinga, turėti savo nuomonę apie ją. Saugoti gamtą ir tai, kas sukurta žmogaus, prisidėti prie aplinkos tvarkymo.

4.2.1. Suprasti, kad pasaulį sudaro žmogaus ir gamtos kūriniai. Pateikti pavyzdžių, kokie abiejų rūšių kūriniai gali būti nuostabūs ir vertingi. Pavaizduoti, kaip žmogus dirbdamas keičia aplinką. Paaiškinti, kad kartais tai yra gerai, o kartais – blogai.

4.2.2. Žinoti elementarius aplinkosaugos reikalavimus (neteršk, nemindyk, nelaužyk, neniokok, prižiūrėk; kartais – atkurk, kas sunyko).

Reikšminiai žodžiai: *gamtos kūriniai, žmogaus kūriniai, gamtosauga.*

Mokymo uždaviniai

Mokymosi uždaviniai

- Remdamiesi savo patirtimi, pasako 2–3 žmogaus ir gamtos kūrinių pavyzdžius.
- Remdamiesi vadovėlio ir pratybų medžiaga, pasako 4–5 gamtos apsaugos taisykles (neteršk, nemindyk, nelaužyk, neniokok, prižiūrėk, kartais – atkurk, kas sunyko).

Siūloma veikla ir idėjos

Mokiniai pasako gyvosios gamtos kūrinių pavyzdžių ir pateikia keletą žmogaus kūrinių. Mokytojas dviem grupėm surašo lentoje žmogaus ir gamtos kūrinių pavyzdžius, juos palygina (gyvas, negyvas), klausia mokinių, kuriai grupei priskirs žmogų. Aptaria, kuriuos – žmogaus ar gamtos – kūrinius reikia labiau branginti (išsiaiškinama, jog žmogus yra gamtos dalis, jis priklauso nuo gamtos, nors turi galių ją keisti, tačiau privalo gamtą saugoti, jei nori ją išsaugoti savo ir savo vaikų ateičiai).

Darbas su vadovėliu. Skaitoma saktmė apie medžius, klausiamo: „Ar gerai buvo, kai niekas medžių nekirto?“ (Priaušo labai daug medžių, pasenę supuvo, žmonės negalėjo pasistatyti namų, susikurti ugnies ir pan.) „Kodėl Dievas uždraudė medžiams kalbėti?“ (Kad žmogus galėtų išgyventi, kad jam nebūtų taip gaila kirsti medžių, nes kalbantis medis tampa panašus į žmogų.)

Skaitoma lietuvių liaudies daina, paaiškinama sąvoka *lingelė* – lanksti kartis lopšiu pakabinti. Klausiamo: „Ar gerai, kad klevas bus nukirstas?“ (Blogai, nes klevas neteks gyvybės, gaila klevo ir pan.; gerai, nes žmogus pasidarys lovą ar lopšį kūdikiui auginti ir tokiu būdu pratęs klevo gyvenimą, prasmingai panaudos medį ir pan.). „Kas nutiktų, jei jo nenukirstų?“ (Klevas pasentų ir supūtų.) Klausimas – ką dar medžiai gali mums pasakyti? – skatina vaikų empatiją, kūrybiškumą. Atsakyme išryškėja pagrindiniai gamtosaugos reikalavimai: neteršk, nemindyk, nelaužyk, neniokok, prižiūrėk, o jeigu nukirtai medį, panaudok jį prasmingai, geriems tikslams ir jo vietoje pasodink naują. Mokytojas skaito A. Urbienės tekstą, klausia, kas iš vaikų ar jų šeimos narių yra pasodinę medžių. Esant progai, siūloma tai padaryti; be to, būtų labai prasminga klasės bendruomenei pasodinti savo medį.

Apibendrinant iš vadovėlio skaitomas J. Erlicko eilėraštis, akcentuojantis žmogaus ir gamtos vienybę, aptariama, kad kiekviena gyvosios gamtos dalelė yra graži, vertinga ir reikalinga.

Mišlių įminimai: lapuotis medis, spygliuotis medis.

Darbas su pratybų sąsiuvinium. Pirmoji užduotis skirta visiems vaikams. Galima aptarti, kurie iš paveiksluose nurodytų objektų kuria ar griauna aplinką. Antrąją užduotį atlieka visi. Gabesnieji mokiniai užrašo eilutės apibendrinamąjį žodį (augalai, gyvūnai). Tokio pobūdžio užduočių galima sugalvoti daugiau.

Antrasis pratimas „Ką sudėliojo lapai“ skirtas stipresniems vaikams. Mokiniai turi iš lapų sudaryti sakinį „Saugau gamtą“. Pirmosios sakinio žodžių raidės pažymimos ryškiau.

Žaidimas „Būkim medžiai“. Kiekvienas mokinys pasivadina kuriuo nors medžiu: liepa, ąžuolu, uosiu, egle, pušimi, obelimi, kriaušė. Vienas žaidėjas turi kepurę – tai lizdas. Žaidėjas sako:

– *Perinu, perinu paukštelį, paleidau į kriaušę.*

Kriaušė turi atsakyti:

– *Kriaušėj nēr, ąžuole yr.*

Ąžuolas turi atsakyti:

– *Ąžuole nēr, liepoj yr.*

Kuris užsižiopto, tas turi į kepurę dėti išpirką. Kai pridama daug daiktų, išrenkamas teisėjas, kuris nežiūrėdamas pasako, ką už kurį daiktą reikės padaryti: dangų kojomis pasiekti (iškelti kėdę aukštin kojomis); žvaigždžių žiūrėti (užsimesti ant galvos švarką ir pro rankovę kaip pro teleskopą žiūrėti); pipirus grūsti (atsisėdus ant kėdės pasukti sėdyne); statulą sukurti (išsirinkus kurį vaiką, liepti jam įvairiai atsistoti, rankas iškelti ar nuleisti); naujieną pasakyti.

Integracija

Lietuvių kalba: „Pupa“. *Klasės išvyka.*

Pasaulio pažinimas: „Gilė“. *Kokios spalvos vasara?*

Literatūra

A. Urbienė. *Aš ir mano seneliai*. V., 1989.

Senovinis kalendorius. Sudarė G. Germanienė. V., 1997. P. 211.

J. Erlickas. *Bobutė iš Paryžiaus, arba lakštingala Zarasuose. Eilėraštis su jonvabaliu*. V., 1995. P. 29.

A. Bareikytė. *Metų knygelė*. V., 1997. P. 57.

M. Vainilaitis. *Žydras povas povinėja*. V., 1995. P. 126.

Refleksija

Susipykti su laiku

Veiklos ir santykių sritys: *Aš – Tai* (santykis su pasauliu) .

Bendrosios programos: mokinių pasiekimai.

Ugdoma nuostata: semtis išminties iš pasakų ir kitų istorijų.

4.3. Paaiškinti, kokių savybių galima pasimokyti iš pasakų veikėjų, bei ko moko išgirstos ar perskaitytos istorijos.

4.3.1. Suprasti, kodėl žmonės kūrė, pasakojo, užrašinėjo pasakas ir istorijas.

4.4. Gebėti nurodyti džiaugsmo šaltinius, kuriuos teikia gyvenimas.

4.4.2 Suvokti gyvenimo ciklo – gimimo, augimo, brendimo, senatvės, mirties – universalumą. Žinoti, kad yra tokių sudėtingų gyvenimo klausimų, į kuriuos sunku atsakyti.

Reikšminiai žodžiai: *laikas, pasaka, istorija.*

Mokymo uždaviniai

Mokymosi uždaviniai

- Skaitydami tekstą ir atsakydami į mokytojo klausimus, mokiniai pasako, ko galima pasimokyti iš pasakų ir istorijų.
- Perskaite ir išnagrinėję vadovėlio tekstą, pasako 1–2 laiko požymius (laikas nuolatos eina, laikas – tai kitimas: gimimas, augimas, brendimas ir t. t., laiko nesustabdysi ir nepagreitinsi).

Pamokai reikalingos priemonės

Žirklės, klipai.

Siūloma veikla ir idėjos

Pokalbis. Mokytojas klausia ar mokiniai mėgsta pasakas ir istorijas. Paskui klausia: „Kodėl žmonės kuria pasakas ir istorijas?“ (Įdomu, linksma, nori papasakoti apie svarbius dalykus, perduoti patirtį bei išmintį, kad kiti galėtų pasimokyti.) Vaikai prašomi prisiminti mėgstamiausią pasaką arba istoriją ir atsakyti į klausimą, apie ką ta istorija. Stipresnių mokinių klausama, ko ta istorija pamoko. Paaiškinama, jog pasakos ir istorijos ieško atsakymų į labai sudėtingus gyvenimo klausimus, pavyzdžiui, vienas iš jų yra apie laiką. Mokytojas gali papasakoti „Alisa stebuklų šalyje ir veidrodžių karalystėje“ sukūrimo istoriją.

Darbas su vadovėliu. Mokiniai skaito tekstą dalimis ir atsako į pateiktus klausimus. Mokytojas paaiškina žodį „eikvoti“ – nesaikingai, neprotingai vartoti, niekais leisti, švaistyti, mėtyti.

Mokiniai išsiaiškina, jog laiko negalima sustabdyti arba pagreitinti. Kiekvienas darbas turi būti padaromas laiku, tuomet neteks pyktis su laiku, o bus galima džiaugtis kiekviena gyvenimo akimirka.

Darbas su pratybų sąsiuviniiu. Mokiniai prašomi iškirpti ir eilės tvarka sudėlioti paveikslėlius, parodančius žmogaus gyvenimo laiko tėkmę. Keletas paveikslėlių vaizduoja žmogų „susipykusį su laiku“, vaikai turi juos surasti, bet jų neklijuoti į pratybų sąsiuvinius.

Integracija

Lietuvių kalba: „Pupa“. *Kas matuoja laiką. Savaitė. Mėnuo. Metai. Metų laikai.*

Pasaulio pažinimas: „Gilė“. *Kaip keičiasi diena ir naktis. Kaip nepamiršti nusivalyti batų. Kiek savaičių turi mėnuo. Kodėl po žiemos neiškart ateina vasara.*

Matematika: „Riešutas“. *Laikrodžiai. Kelinta valanda.*

Literatūra

L. Kerolis. *Alisa stebuklų šalyje ir Veidrodžio karalystėje.* V., 2010.

P. Haksas. *Istorija apie dienvagį. // Oro duobė. Nelaisvėje.* V., 1984. P. 88–92.

Refleksija

Kaip susidraugauti su laiku?

Veiklos ir santykių sritys: *Aš – Asmuo* (saviugda ir savisauga).

Bendrosios programos: mokinių pasiekimai.

Ugdoma nuostata: norėti mokytis ir augti mokantis.

1.6. Apmąstyti pirmąją mokymosi patirtį: kas mokykloje patinka arba nepatinka, kas yra lengva, o kas – sunku.

1.6.2. Paaiškinti, kad mokytis ne visada lengva, tačiau kiekvienas gali labai daug ko išmokti.

1.6.3. Pateikti pavyzdžių, kad mokytis galima net iš savo klaidų ir nesėkmių.

Reikšminiai žodžiai: *laiko planavimas, turiningas laikas.*

Mokymo uždaviniai

Mokymosi uždaviniai

- Remdamiesi savo patirtimi bei vadovėlio tekstu, mokiniai 2–3 sakiniais pasako, kada jiems mokykloje laikas lėtai slenka ir būna nuobodu, o kada jis bėga ir būna linksmas, įdomus.
- Pateikia 2–3 pavyzdžius, kaip reikia planuoti savo laiką, kad mokytis būtų lengva ir įdomu.
- Suplanuoja, kaip turiningai leisti laiką per atostogas.

Pamokai reikalingos priemonės

Veidrodis 3 pratybų užduočiai.

Siūloma veikla ir idėjos

Pokalbis. Mokytojas klausia mokinių: „Kas mokykloje patinka, lengva, smagu?“ Mokiniai išklauso vienas kitą ir apibendrina, kas jiems dažniausiai patinka mokykloje. Mokytojas klausia: „Kas mokykloje nepatinka, sunku, nuobodu?“ Atsakymai išklausomi ir apibendrinami. Paaiškėja, kad ne visuomet ir ne visiems lengva mokytis. Ką daryti?

Darbas su vadovėliu. Skaitomas vadovėlio tekstas, atsakoma į klausimus po tekstu. Atsakius paaiškėja, jog Edvardukas mėgsta svajoti ir, taip „trumpindamas“ laiką, neišmoksta pamokos, todėl jam mokytis sunku, neįdomu, nuobodu. Mokiniai klausiami: „Ką patartumėte Edvardukui?“ Mokiniai prašomi prisiminti, kada jiems būna nuobodu ir laikas vos slenka, ką reikėtų daryti, kad laikas būtų praleistas įdomiai ir prasmingai. Dirbdami poromis mokiniai atlieka užduotį *baik sakinius*. Mokiniai komentuoja, kas vaizduojama paveiksluose, sugalvoja jiems pavadinimus ir paaiškina (pvz., laiko tempimas, laiko stūmimas, sutarimas su laiku, koja kojono su laiku). Stipresni mokiniai paaiškina šiuos posakius. Prieinama prie išvados, jog „susidraugauti“ ar „sutarti“ su laiku – vadinasi, laiką planuoti, panaudoti jį įdomiai, prasmingai.

Darbas su pratybų sąsiuvinium. Visi mokiniai atlieka 1 ir 2 užduotis. Trečioji užduotis – gabesniesiems.

Integracija

Lietuvių kalba: „Pupa“. *Valanda bibliotekoje. Valanda prie kompiuterio.*

Literatūra

V. Račickas. *Kita šlepetės istorija*. V., 2000. P. 16.

A. Matutis. *Tuoj ir rytoj*. V., 2001.

Refleksija

Pakartojau, išmokau

Bendrosios programos: mokinių pasiekimai.

10.6.3.1. Pradinio ugdymo etikos programoje pateikiami mokinių etikos pasiekimų vertinimų rodikliai pagal ugdomosios veiklos sritis. Pasiekimų aprašai padės mokytojui spręsti, kiek mokinys jau yra pasiekęs tam tikroje srityje ir ko jis dar turėtų siekti. Nesiūloma fiksuoti vien tik mokinių žinių kiekio ar formaliai įvertinti vertybinių nuostatų, o stebėti ir formuojamuoju vertinimu skatinti kiekvieno vaiko motyvaciją ir aktyvų dalyvavimą etikos pamokose.

Reikšminiai žodžiai: *kartojimas, apibendrinimas, įtvirtinimas, įsivertinimas.*

Mokymo uždaviniai

Mokymosi uždaviniai

- Remdamiesi vadovėlyje esančiu žaidimu, dirbdami grupėmis, mokiniai pakartoja, apibendrina, įtvirtina žinias, gebėjimus ir nuostatas.
- Remdamiesi pratybų sąsiuvinio užduotimis, įsivertina savo darbą per etikos pamokas ir planuoja, ko dar reikėtų mokytis.

Pamokai reikalingos priemonės

Vaikai dirba grupėmis po 4–5. Kiekvienai grupei reikės *žaidimo kauliukų*, o kiekvienam vaikui – *žaidėjo figūrėlės*. Jeigu mokytojas dirba integruodamas „Šok“ serijos temas, mokiniams pateikia *Mokytojo knygos* prieduose esančias *integracines* „Pakartojau, išmokau“ *pamokų užduotis* (padalija kiekvienai grupei po vieną).

Siūloma veikla ir idėjos

Darbas su vadovėliu. Sudaromos vaikų grupės po 4–5. Mokiniai žaidžia vadovėlio atlankoje esantį kartojimo žaidimą. Baigę žaidimą, aptaria, kokios užduotys buvo lengvos, o kokios sunkesnės. Įsivertina, kaip jiems sekėsi dirbti per etikos pamokas, aptaria, ko dar reikia pasimokyti.

Darbas su pratybų sąsiuvinio. Atlikdami užduotis pratybų sąsiuvinioose, vaikai peržiūri visas trimestro pamokų temas, suskaičiuoja veidelius ir boružėlių spalvas. Susumavę viską, kiekvienas save įsivertina: kaip jautėsi ir kaip jiems sekėsi etikos pamokose. Žodžiu aptaria, kas pavyko ir kas nepavyko. Stipresnieji mokiniai numato, ką dar norėtų sužinoti ir ko pasimokyti etikos pamokose.

Atlankos apačioje mokytojas rašo savo komentarą.

Integracija

Lietuvių kalba: „Pupa“. *Pupų skynimas.*

Pasaulio pažinimas: „Gilė“. *Sužinojau, pakartojau, išmokau...*

Matematika: „Riešutas“. *Skaičiuoju ir žaidžiu.*

Refleksija

PRIEDAI

INTEGRUOTŲ TEMŲ TURINYS

Pagal tokį planą mokysimės etikos pamokose

LABAS, ETIKA
MANO SVAJONIŲ KLASĖ
GALIU BŪTI SAVARANKIŠKAS
KAIP SUSIDRAUGAUTI SU BAIME ?
SMAGU! BET AR SAUGU?
AŠ NESUTINKU !
KALBU TELEFONU
MANDAGUMO RAKTAS
MANO JAUSMAI
BŪNA LINKSMA, BŪNA LIŪDNA...
PAKARTOJAU, IŠMOKAU

TIKRAS DRAUGAS
MOKU LAIMĖTI IR PRALAIMĖTI
ŠVENTĖS LAUKIMAS
KODĖL MELUOTI NEGERAI
MANO AUGINTINIS
POJŪČIAI
NEGALĖ
KODĖL MAN ČIA GERA GYVENTI
GYVENAME DRAUGE
PAKARTOJAU, IŠMOKAU

NEBŪK OŽIUKAS
PASIKALBĖKIME
SUSIPYKTI SU LAIKU
KAIP SUSIDRAUGAUTI SU LAIKU
AR AŠ JAU DIDELIS?
ŠEIMOS PASITARIMAS
DOVANA
AŠ ESU YPATINGAS
GYVASIS PASAULIS
PAKARTOJAU, IŠMOKAU

PAKARTOJAU IR IŠMOKAU (p. 26)

Padėk boruželei pakilti į dangų.
Jei sustosi ant boružėlės, atsakyk į klausimą.
Jei neatsakai –grįžk 5 žingsnius atgal.

1. Kokioje klasėje būti gera?
2. Kokius naujus darbus namuose darai būdamas pirmokas?

3. Kada Baubas tave įspėja?
4. Kada Baubas išdykauja?
5. Kaip saugai savo sveikatą?
6. Suvaidink su draugu, kaip galima mandagiai atsisakyti – pasakyti „ne“.
7. Suvaidink su draugu pokalbį telefonu.
8. Kada ir kaip sveikini ir atsisveikini?
9. Pasakyk ir parodyk penkis jausmus.
10. Kaip nusiramini supykęs?
11. Papasakok, ko išmokai per etikos pamokas.

PAKARTOJAU IR IŠMOKAU (p. 46)

Padėk boruželei pakilti į dangų.

Jei sustosi ant boružėlės, atsakyk į klausimą.

Jei neatsakai – grįžk penkis žingsnius atgal.

1. Išvardyk tris tikro draugo savybes.
2. Suvaidink su draugu, kad pralošei šaškių partiją.
3. Kodėl švenčiamos Kalėdos?
4. Kodėl meluoti negerai?
5. Pasakyk penkis pojūčius.
6. Apie ką turi pagalvoti, prieš išsigydamas augintinį?
7. Kokias žinai žmonių negales?
8. Ko iš mūsų tikisi žmonės su negale?
9. Kodėl gera gyventi gimtinėje?
10. Kokių rasių ir tautybių žmonės gyvena Lietuvoje?

PAKARTOJAU IR IŠMOKAU (p. 66)

Padėkite boruželei pasiekti 2 klasę.

Sutikęs kelyje, papasakok savo ir boružėlės draugams, ko išmokai.

1. Suvaidink su draugu. Du draugai turi vieną saldainiuką. Abu jo nori. Patark, kaip jiems pasidalyti. Suvaidink su draugu.
2. Pasakyk tris dalykus, dėl kurių ginčytis beprasmiška.
3. Pasakyk, kas svarbu klausantis.
4. Papasakok, kaip pavagiamas laikas.
5. Papasakok, kaip galima susidraugauti su laiku.
6. Ar tu jau didelis? Kodėl taip manai?
7. Pasakyk, kaip rūpiniesi savo seneliais.
8. Pasakyk, kuo ypatingas kiekvienas žaidimo komandos narys.
9. Pasakyk, kokių brangiausių dovanų esi gavęs.
10. Papasakok, kaip saugai gamtą.
11. Visi trys pasakykite, kuri etikos pamoka jums buvo įdomiausia? Kodėl?

Tema „Mano svajonių klasė“ vadovėlio 12–13 psl., pratybų p. 6.

